

Sisekaitseakadeemia

Politsei- ja piirivalvekolledž

Nele Vainu

RIIKLIKU DNA-REGISTRI PIDAMISE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Lõputöö

Juhendaja:

Anu Aaspõllu, PhD

Kaasjuhendaja:

Annika Lall, PhD

Muraste 2014

LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž:	Kuu ja aasta:
Politsei- ja piirivalvekolledž	Mai 2014
Töö pealkiri eesti keeles: Riikliku DNA-registri pidamise õiguslikud alused	
Töö pealkiri võõrkeeles: The Legal Bases for the National DNA Databases	
Töö autor: Nele Vainu	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas.
Allkiri:	
<p>Lühikokkuvõte: Riikliku DNA-registrit peetakse kuritegude lahendamise eesmärgil ja selle pidamist reguleerivaid õigusakte on Eestis aja jooksul muudetud. Autor soovib lõputöös uurida, kas praegune Eestis kehtiv regulatsioon on piisav, et avastada, lahendada ja ennetada süütegusid, mis vähendavad paljude inimeste turvatunnet. Samuti soovib autor võrrelda Eestis kehtivat regulatsiooni teiste riikide vastavate õigusaktidega. Töö koosneb 55 leheküljest-sisuosa 41 lk ja lisa 14 lk. Uurimustöö probleem seisneb selles, et hetkel kehtiv õigusnorm kitsendab registrisse kantavate isikuprofiilide lubatavust ja nende säilitamist registris, mille tulemusel on registrisse talletatud piiratud arv DNA-profiile. Töö eesmärgiks on uurida registrisse kandmise õiguslike aluste ajalist kujunemist ning tuua välja omapoolsed ettepanekud registri eesmärgipärasemaks muutmiseks. Töö kirjutamisel on kasutatud kahte uurimismeetodit- võrdlev analüüs ning ankeetküsitlus Politsei- ja Piirivalveametis töötavate menetlejate seas. Autor jõudis järeldusele, et praegused Riikliku DNA-registrit reguleerivad õigusaktid vajavad täiendamist. Samuti tuleks registri olemust ning registri poolt pakutavaid võimalusi inimestele ja ametnikele lähemalt selgitada. Uurimustöö tulemusena esitab autor viis ettepanekut Riikliku DNA-registri eesmärgipärasemaks muutmiseks.</p>	
Võtmesõnad: Riiklik DNA-register, õiguslikud alused.	
Võõrkeelsed võtmesõnad: A national DNA database, legal bases.	
Säilitamise koht: Politsei- ja piirivalvekolledži raamatukogu	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Aivar Toompere	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Anu Aaspõllu	Allkiri:
Kaasjuhendaja: Annika Lall	Allkiri:

SISUKORD

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS	4
SISSEJUHATUS	6
1. RIIKLIK DNA-REGISTER	8
2. ANDMETE REGISTRISSE KANDMISE JA KASUTAMISE ÕIGUSLIKUD ALUSED	14
3. KÜSITLUSTULEMUSTE ANALÜÜS, JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD	25
KOKKUVÕTE	35
SUMMARY	37
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	38
LISAD	42

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS

AS- Alkoholiseadus

ENFSI- *ing. k European Network Of Forensic Science Institutes.* Euroopa kohtuekspertiisi instituutide võrgustik.¹

Isikuandmete töötlemine- isikuandmete töötlemine on iga isikuandmetega tehtav toiming, sealhulgas isikuandmete kogumine, salvestamine, korrastamine, säilitamine, muutmine ja avalikustamine, juurdepääsu võimaldamine isikuandmetele, päringute teostamine ja väljavõtete tegemine, isikuandmete kasutamine, edastamine, riskasutamine, ühendamine, sulgemine, kustutamine või hävitamine, või mitu eelnimetatud toimingut, sõltumata toimingute teostamise viisist ja kasutatavatest vahenditest.²

KarS- Karistusseadustik

KES- Kohtuekspertiisiseadus

Kontaminatsioon- ehk ristsaastumine antud töö kontekstis kõrvalise isiku bioloogilise materjali sattumine DNA-proovi või ekspertiisiobjektile.

KrMS- Kriminaalmenetluse seadustik

Masskuritegevus- hõlmad kuriteod, mille toimepanemine on sage ja mis mõjutavad paljusid inimesi. Näiteks autode ärandamised, vargused, sissemurdmised, vandalism, joobes juhtimine jne.

NPALS- Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus

Oportuniteet- kriminaalmenetluse lõpetamine avaliku menetlushuvi puudumise korral ja kui süü ei ole suur.

PPVS- Politsei ja piirivalve seadus

PS- Eesti Vabariigi Põhiseadus

---

¹ European Network Of Forensic Science Institutes, < www.enfsi.eu > (25.02.2014).

² Isikuandmete kaitse seadus, 15.02.2007, jõustunud 01.01.2008 - RT I, 30.12.2010, 11, <www.riigiteataja.ee/akt/130122010011> (22.01.2014).

Register- loend, mis hõlbustab ainestiku leidmist, andmekogu ja seda pidav asutus.³

VangS- Vangistusseadus

VTMS- Väärteomenetluse seadustik

---

³ Eesti Keele Sihtasutus, „Eesti Õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013“ (2013), <www.eki.ee/dict/qs/index.cgi?Q=register&F=M> (27.03.2014).

SISSEJUHATUS

Riikliku DNA-registri (edaspidi DNA-register või register) peetakse kuritegude lahendamise eesmärgil ja selle pidamist reguleerivaid õigusakte on Eestis aja jooksul muudetud. Autor soovib lõputöös uurida, kas praegune Eestis kehtiv regulatsioon on piisav, et avastada, lahendada ja ennetada süütegusid, mis vähendavad paljude inimeste turvatunnet. Samuti soovib autor võrrelda Eestis kehtivat regulatsiooni teiste riikide vastavate õigusaktidega.

Autorit ajendas Riiklikust DNA-registri kirjutama teema aktuaalsus, mis on seotud 2 aastat tagasi toimepandud seni lahendamata raske kuriteoga. Nimelt 2012. aasta 18. märtsil jäi kadunuks Narvas koduhoovis mänginud üheksa-aastane Varvara Ivanova. Tüdrukut aitasid otsida rohkem kui sada kohalikust elanikust vabatahtlikku, kes lõpuks leidsid lumega kaetud surnukeha 23. märtsi hommikul, üsna lähedal kohast, kust laps kadus. Varvara tapja on praeguse ajani tabamata, ometi on kindlaks tehtud võimaliku kurjategija DNA-profiil, kuid sellele puudub vajalik vaste Riiklikus DNA-registris.⁴

Statistikaameti andmetel oli 1. jaanuaril 2013. aastal Eesti arvestuslik rahvaarv 1 286 540⁵, kuid registris on Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi andmetel 25. märtsi 2014. aasta seisuga 10 773 sündmuskohaprofiili, mida ei ole seni veel isikuga seostatud, aga ka 43 163 isikuproovist saadud DNA-profiili. Kokku teeb see 53 936 profiili.⁶ **Probleem** seisneb selles, et hetkel kehtiv õigusnorm kitsendab registrisse kantavate isikuprofiilide lubatavust ja nende säilitamist registris, mille tulemusel on registrisse talletatud piiratud arv DNA-profiile.

Sellest tulenevalt on autor püstitanud **töö eesmärgi**, milleks on uurida registrisse kandmise õiguslike aluste ajalist kujunemist ning tuua välja omapoolsed ettepanekud registri eesmärgipärasemaks muutmiseks.

Eesmärgi saavutamiseks püstitas autor **uurimisülesanded**:

1. Võrrelda DNA-registrit reguleerivaid õigusakte varasemalt kehtivate õigusaktidega ning tuua välja olulisemad erinevused koos analüüsiga.

---

⁴Berendson. R., „500 DNA-ekspertiisi pole Varvara tapjat paljastanud“, *Postimees*, 22.02.2013, <www.postimees.ee/1111012/500-dna-ekspertiisi-pole-varvara-tapjat-paljastanud> (31.10.2013).

⁵ Statistikaamet, „Esialgne rahvaarv, 1. jaanuar 2013“ (2013), <www.stat.ee/65139> (21.12.2013).

⁶ Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, päring saadetud 22.03.2014, vastus saadud 25.03.2014, päringule vastas Gunnar Tasa, DNA osakonna juhataja.

2. Võrrelda Eestis kehtivat õiguslikku regulatsiooni teiste riikide DNA-registrit reguleerivate õigusaktidega ning tuua välja olulisemad sarnasused ja erinevused.

3. Selgitada välja menetlejate arvamus registrisse kandmise õiguslikest alustest ning tuua välja õigusnormide võimalikud muutmissetpanekud.

Lõputöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis selgitab autor Riikliku DNA-registri mõistet ning pidamise eesmärki. Samuti toob võrdluseks välja teiste riikide registre asutamise ning annab ülevaate olemasolevatest ja planeeritavatest DNA-registritest. Tutvustab registris olevate andmete sulgemist ja kustutamist ning võrdleb seda teiste riikide vastavate õigusaktidega. Teises peatükis toob autor välja andmete registrisse kandmise ja kasutamise õiguslikud alused ning võrdleb seda teiste riikide vastavate õigusaktidega. Kolmandas peatükis analüüsib autor Politsei- ja Piirivalveametis töötavate menetlejate seas läbi viidud küsitlust ning teeb omapoolsed ettepanekud registri tõhusamaks muutmiseks. Töö kirjutamisel on kasutatud kahte **uurimismeetodit**, milleks on õigusaktide võrdlev analüüs ning ankeetküsitlus Politsei- ja Piirivalveametis töötavate menetlejate seas. Eesmärk oli uurida, millised on ametnike teadmised Riiklikust DNA-registrist ning millised on nende ettepanekud seoses DNA-registri pidamisega.

1. RIIKLIK DNA-REGISTER

Riikliku DNA-registri eesmärk on registris olevate DNA-profiilide kaudu isikute, tundmatute surnukehade identifitseerimine ning sündmuskohtade seostamise bioloogiliste jälgede DNA alusel, mis omakorda aitab kaasa kuritegude kiiremale lahendamisele.⁷ Mida rohkem on registris talletatud isikuprofiile, seda kiirem ja tõenäolisem on vajaliku vaste leidmine mitte ainult raskete kuritegude korral, vaid ka masskuritegude korral- näiteks varavastased süüteod.

Esimene DNA andmebaas maailmas kuritegude lahendamiseks loodi 1994. aastal Suurbritannias. Tegemist on vanima ja suurima Riikliku DNA-registriga maailmas. Juba aasta pärast DNA andmebaasi loomist, sisaldas andmekogu ligi 2,7 miljoni isiku DNA-andmeid, mis moodustas ligikaudu 5,2% kogu Suurbritannia rahvaarvust. Suurbritannia DNA-registris olevad isikud ei pruukinud olla üheski süüteo kohtu poolt süüdi mõistetud.⁸ Pärast Riikliku DNA-registri loomist Suurbritannias järgisid seda ka teised riigid.

1996. aastal, kaks aastat pärast esimese DNA-registri loomist, seadustati register ka Uus-Meremaal.⁹ 1998. aastal loodi Riiklik DNA-register kolmes Euroopa riigis: Austrias, Hollandis ja Saksamaal.¹⁰ 1999. aastal võtsid Riikliku DNA-registri kasutusele Soome ja Norra. Neile järgnesid 2000. aastal Belgia, Taani ja Šveits.¹¹ Iisraelis on DNA-register kasutusel alates 2007 aastast.¹²

Eestis loodi algselt politseisisene DNA-andmekogu politseipeadirektori käskkirjaga aastal 2004.¹³ 2006. aastal kehtestas Vabariigi Valitsus politseiseaduse § 13 lõike 3 alusel määruse nr 259 „Riikliku DNA registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus“, millega kujundati DNA-andmekogu ümber Riiklikuks DNA-registriks.¹⁴

---

⁷ Ummelas. O., „Valitsus kiitis heaks DNA ja sõrmejälgede riikliku registri“ (2006), <uudised.err.ee/index.php?0568557> (22.12.2013).

⁸ Wallace. H., „The UK National DNA Database“, 7 *EMBO reports* (2006), s26-s30, s26.

⁹ Harbison. S., Hamilton. J., Walsh. S., „The New Zealand DNA databank: its development and significance as a crime solving tool“, 41 *Science & Justice* (2001), 33-37, p33.

¹⁰ Martin. P. D., Schmitter. H., Schneider. P. M., „A brief history of the formation of DNA databases in forensic science within Europe“, 119 *Forensic Science International* (2001), 225-231, p228.

¹¹ *Ibid*, p228-229.

¹² Oz. C., „The Israel Police DNA database: Recognizing the capability of databases in providing investigative leads“, 6 *Forensic Science International: Genetics* (2012), e8-e10, e8.

¹³ Justiitsministeerium, „Vabariigi Valitsuse määruse Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimääruse muutmise määruse eelnõu seletuskiri“ (2013), lk 1, <eelvoud.valitsus.ee/main#qGELEX7Z> (25.03.2014).

¹⁴ *Ibid*

kehtestatud Riikliku DNA-registri asutamise ja registri pidamise põhimäärus (edaspidi registri põhimäärus).¹⁸

Ent sageli vajavad seadused, määrused ja käskkirjad ajakohastamist ning muutmist. Õigusaktide muutmispõhjused tulenevad vajadusest arvestada ühiskonna muutunud nõudeid. Vahel selguvad niiõelda töö käigus regulatsioonide puudujäägid, mis vajavad korrigeerimist. Näitena võib tuua ka Riiklik DNA-registri mõiste, mida pole üheski hetkel kehtivas seaduses, määruses ega ka käskkirjas defineeritud. Registri põhimääruse 1. peatüki üldsättes on kirjas registri ametlik nimetus, volitatud töötleja ja haldaja ning asutamise ja pidamise eesmärk.¹⁹ Registri mõiste definitsiooni pole üheselt välja toodud, küll aga on järgnevas peatükis § 5 toodud, millised andmed registrisse kantakse. Seega jätab seaduseandja lugejale liiga üldiselt sõnastatud registri mõiste, mis tuleb mitmetest seaduseandja sõnastatud sätetest omavahel kombineerida.

DNA-registri mõiste leiame Vabariigi Valitsuse määruse Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimääruse eelnõu seletuskirja sissejuhatavast osast, mis ütleb, et Riiklik DNA-register on keskregister, mille eesmärk on registrisse kantud isikutelt seaduse alusel võetud DNA-proovide ning sündmuskohalt kogutud isikustamata DNA-proovide analüüsi tulemusena saadud DNA-profiili andmete töötlemine.²⁰

Vabariigi Valitsuse 06.06.2013. aastal peetud istungi kommenteeritud päevakorras on justiitsminister Hanno Pevkur välja öelnud, et registriks on üksnes realselt DNA-andmeid sisaldav elektrooniline andmekogu, kuna uue kehtiva regulatsiooni järgi ei sisalda DNA-register enam isikuandmeid, vaid need kantakse kohtuekspertiisi infosüsteemi.²¹ Sama on kirjas ka Vabariigi Valitsuse määruse Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimääruse eelnõu seletuskirjas.²²

Registri asutamise ja pidamise eesmärk on toodud registri põhimääruse 1. peatükis § 3, mis ütleb, et registri asutamise ja pidamise eesmärk on seaduse alusel kogutud ja registrisse

---

¹⁸ Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus, vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 07.06.2013 nr 91, jõustunud 14.06.2013- RT I, 11.06.2013, 21, <www.riigiteataja.ee/akt/111062013021> (21.12.2013).

¹⁹ *Ibid*

²⁰ Justiitsministeerium, „Vabariigi Valitsuse määruse Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus muutmise määruse eelnõu seletuskiri“ (2013), lk 1, <eelvoud.valitsus.ee/main#qGELEX7Z> (22.03.2014).

²¹ Vabariigi Valitsus, „Valitsuse 6.06.2013 istungi kommenteeritud päevakord“ (2013), <valitsus.ee/et/uudised/istungid/istungite-paevakorrad/75260/valitsuse-6.06.2013-istungid-kommenteeritud-p%C3%A4evakord> (22.12.2013).

²² Justiitsministeerium, „Vabariigi Valitsuse määruse Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus muutmise määruse eelnõu seletuskiri“ (2013), lk 2, <eelvoud.valitsus.ee/main#qGELEX7Z> (22.03.2014).

kantud DNA-proovide analüüsil saadud andmete töötlemine.²³ Samuti on registri eesmärk kirjas Kohtuekspertiisiseaduse (edaspidi KES) § 9⁵ lg 2, mis lisab eesolevale veel selle, et isikult ja sündmuskohalt kogutud DNA-proovide analüüsil saadud andmeid töödeldakse ja säilitatakse Riiklikus DNA-registris.²⁴

Samuti on KES ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas toodud, et kahtlustatavatelt, süüdistatavatelt ja süüdimõistetud isikutelt võetud DNA-proovide analüüsil saadud andmed kantakse vastavalt Riiklikusse DNA-registrisse. Andmete kandmine nimetatud registrisse on vajalik, et hõlbustada tulevikus süütegude menetlemist, avastamist ja ärahoidmist, samuti võib andmete kandmine anda positiivse vaste varasemate lahendamata süütegude avastamisel.²⁵

Õiguskantsler on märkinud oma 2005. aasta tegevuse ülevaates, et isikuandmete töötlemine riigi andmekogudes peab olema üheselt mõistetav. Riikliku DNA-registri eesmärgi täpne määratlemine seaduses on oluline, sest isik peab teadma, mis eesmärgil ja millises ulatuses riik tema isikuandmeid kogub ja kasutab ning kui eesmärk ja kasutuse ulatuse suurus seadust lugedes ei selgu, siis ei ole see Eesti Vabariigi Põhiseadusega (edaspidi PS) kooskõlas.²⁶

Andmete sulgemine ja kustutamine

Eesti õigusliku regulatsiooni kohaselt säilitatakse isiku DNA-andmeid registrisse kandmisest 40 aastat. Pärast nimetatud tähtaja möödumist andmed suletakse ja arhiveeritakse.²⁷ Arhiivis säilitatakse andmeid 35 aastat pärast registris andmete sulgemist.²⁸ Suletud andmeid ei ole võimalik tavaolukorras kasutada, kuid need andmed ei ole registrist lõplikult kustutatud²⁹. Kokku säilitatakse andmeid 75 aastat, nendest 40 aktiivselt ja 35 passiivselt.

---

²³ Riikliku DNA-registri asutamise ja registri pidamise põhimäärus, vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 07.06.2013 nr 91, jõustunud 14.06.2013- RT I, 11.06.2013, 21, <www.riigiteataja.ee/akt/111062013021> (21.12.2013).

²⁴ Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2012- RT I, 06.07.2012, 46, § 9⁵ lg 2, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (21.12.2013).

²⁵ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 13, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (20.12.2013).

²⁶ Õiguskantsleri kantselei, „Õiguskantsleri 2005. aasta tegevuse ülevaade“ (2006), <oiguskantsler.ee/sites/default/files/6iguskantsleri_2005._aasta_tegevuse_ylevaade.pdf> (17.02.2014).

²⁷ Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2002- RT I, 06.07.2012, 46, § 9⁹ lg 1, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (25.12.2013).

²⁸ Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2002- RT I, 06.07.2012, 46, § 9¹⁰ lg 1, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (25.12.2013).

²⁹ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 2, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (25.12.2013).

Autori arvates on 75 aastat säilitamise aeg mõistlik, võttes arvesse, et Eestis oli 2012. aastal meeste oodatav eluiga 71,09 aastat ning naistel 81,12 aastat.³⁰

Eestiga kõige sarnasemalt säilitamise aeg on Tsehhi Vabariigis, kus süüdimõistetud isikute DNA-andmeid hoitakse 80 aastat. Saksamaal otsustatakse süüdimõistetud isikute ja kahtlustavate/süüdistavate andmete kustutamine täiskasvanute korral pärast 10 aasta möödumist ja noorte puhul viie aasta möödumisel. Kui isiku puhul võib arvata, et ta võib uue kuriteo toime panna või kui isikul on karistusregistris karistusandmed, sel juhul DNA-andmeid registrist ei kustutata. Tähtajatult säilitatakse süüdimõistetud isikute DNA-andmeid registris Austrias, Suurbritannias ning Šotimaal. (Vaata lisa 1)

Soomes säilitatakse süüdimõistetud isikute DNA-andmeid üks aasta ning Norras kaks aastat pärast isiku surma, seejärel andmed registrist kustutatakse. Kreekas säilitatakse isiku DNA-andmeid registris kuni surmani. (Vaata lisa 1)

Eestis puudub kehtiva regulatsiooni kohaselt säte, mis reguleeriks isiku surma korral andmete säilitamist registris. Varasemalt reguleeris isiku surma korral andmete säilitamist registris Riikliku DNA-registri asutamise ja registri pidamise põhimäärus, mis võeti vastu 14. detsembril 2006. aastal.³¹ Regulatsiooni kohaselt säilitati isiku andmeid 10 aastat pärast isiku surma, seejärel andmed elektroonilisest registrist kustutati.³² Kehtivas regulatsioonis on isiku surma korral andmete säilitamise kord välja jäetud. Samuti ei ole reguleeritud tundmatute surnukehade andmete säilitamistähtaeg.

Belgias ja Rootsis säilitatakse isikute DNA-andmeid 10 aastat pärast süüdimõistetud surma, seejärel andmed registrist kustutatakse. (Vaata lisa 1)

Autori arvates tuleks lisada kehtivasse KES-i säte, mis reguleeriks isiku surma korral andmete kustutamise Riiklikus DNA-registris. Samuti tuleks täpsustada, kuidas jõuab isiku surma korral info registri vastutavale töötajale.

Samuti arvab autor, et isiku andmete kustutamine DNA-registris peaks olema kasvõi viiteliselt reguleeritud iga seadusesätte juures, mis käsitleb DNA-proovi analüüsil saadud

---

³⁰ Vabariigi Valitsus, „Oodatav eluiga meestel ja naistel“ (2014), <valitsus.ee/et/valitsus/tegevusprogramm/terve-eesti/oodatav-eluiga-meestel-ja-naistel> (23.03.2014).

³¹ Riikliku DNA registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus, vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 14.12.2006 nr 259, jõustunud 24.12.2006- RT I 2006, 57, 434... RT I, 11.06.2013, 23, § 18 lg 1, <www.riigiteataja.ee/akt/111062013023> (25.02.2014).

³² Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 5, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (26.12.2013).

andmete registrisse kandmise õiguslikke aluseid. Seda eelkõige sellepärast, et isikul peab olema ülevaade, mis liiki andmeid ja milleks tema kohta kogutakse, kaua neid säilitatakse ning milleks veel võidakse kasutada.³³ KES`s on toodud küll registris andmete säilitamine, kuid puudub säte, mis selgitaks, kas neid säilitatakse vastavalt KES § 9⁹ lõike 1 kohaselt 40 aastat või säilitatakse neid vaid seni, kui isikusamasus on tuvastatud või isiku kahtlustuse või süüdistuse äralangemiseni. KES § 9⁹ lõige 2 sätestab isiku õigeksmõistmisel andmete kustutamist registrist, kuid autori arvates peaks säte sisaldama ka isiku kahtlustuse või süüdistuse äralangemise korral tema andmete kustutamise registrist.

Autori arvates tuleb ühe puudusena välja tuua ka registris olevate isikuandmete sulgemise termini seletuse puudumist. Õigusaktis peaks olema määratletud, kuidas toimub andmete sulgemine registris ning mida see sisuliselt tähendab. Hetkel kehtivas regulatsioonis pole üheski punktis tõlgendatud registris olevate isikuandmete sulgemist. KES-i § 9⁹ lõikes 1 öeldud, et registris olevad andmed suletakse ja arhiveeritakse pärast 40 aasta möödumist sissekande tegemisest.³⁴ KES-i eelnõu seletuskirjas on öeldud, et Riikliku DNA-registri arhiivis säilitatakse DNA-proovide andmeid 35 aastat pärast seda, kui andmed kustutatakse registrite aktiivsetest otsingutest.³⁵ Seadust lugedes jääb mulje, et registris olevad andmed vaid suletakse, mitte neid ei kustutata, kuid eelnõu seletuskirjast selgub, et andmed siiski kustutatakse registri elektroonilisest andmebaasist. Sulgemise protsessi seletus on vajalik, et riigi tegevus seoses Riikliku DNA-registri asutamise ja pidamisega oleks üldsusele läbipaistev ning mõistetav. Autori arvates tuleks KES`sse lisada registris olevate andmete sulgemise seletus.

---

³³ Andmekaitse Inspeksioon, „Avaliku teabe seaduse ja isikuandmete kaitse seaduse täitmisest aastal 2011“ (2012), < www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/2011.rtf> (01.02.2014).

³⁴ Kohtuekspertiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2002- RT I, 06.07.2012, 46, § 9⁹ lg 1, <www.riigiteataja.ee/akt/111062013023> (25.02.2014).

³⁵ Riigikogu, „Kohtuekspertiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 7, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (26.12.2013).

2. ANDMETE REGISTRISSE KANDMISE JA KASUTAMISE ÕIGUSLIKUD ALUSED

DNA-proovide võtmist ja registrisse kandmist reguleerivad Eestis erinevad seadused: Kohtuekspertiisiseadus, Väärteomenetluse seadustik, Kriminaalmenetluse seadustik, Vangistuseseadus, Politsei ja piirivalve seadus, Välismaalaste seadus, Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus.

Registrisse kantavate DNA-profiilide kehtivate õiguslike aluste viited on loetletud Vabariigi Valitsuse määruse Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimääruse lisa DNA-proovi võtmise vormil. Lisaks õiguslikele alustele on sätetes kirjas ka DNA-profiilide registrisse kandmise eesmärgid.³⁶ Autor on välja jätnud sätetest isiku daktüloskopeerimise ning saadud andmete kandmise vastavalt Riiklikusse sõrmejälgede registrisse, kuna lõputöö keskendub DNA-registri temaatikale.

Kohtuekspertiisiseadus

KES § 9⁸ sätestab isiku DNA-andmete kandmise Riiklikusse DNA-registrisse vabatahtlikkuse alusel, see tähendab, et isik võib taotleda oma DNA-andmete kandmist registrisse. Taotlus peab olema kirjalik ja allkirjastatud. Taotlusega annab isik nõusoleku oma andmete töötlemiseks ning määrab andmete kasutamise eesmärgi ning võib igal ajal taotleda oma andmete kustutamist nimetatud registrist, esitades registri volitatud töötlejale kirjaliku ja allkirjastatud taotluse.³⁷

Sarnane regulatsioon on kehtestatud ka Uus-Meremaal, kus isik võib vabatahtlikult anda oma DNA-proovi registrisse kandmiseks. Samuti võib isik igal ajal taotleda andmebaasist DNA-profiili kustutamist. Erinevus seisneb selles, et vabatahtlikult võib vereproovi andmebaasi kandmiseks anda ka kahtlustatav/süüdistatav. Keeldumise korral võib kõrgeim kohus neid konkreetsete süütegude korral selleks sundida.³⁸

Vabatahtlikult DNA-proovi andmise korral on isikul oluline teada, et juhul, kui isik lubab andmete kasutamist isikusamasuse tuvastamise eesmärgil, kohaldub registrisse kantud

---

³⁶Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus lisa, „DNA-proovi võtmise vorm“, vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 07.06.2013 nr 91, jõustunud 14.06.2013- RT I, 11.06.2013, 21, <www.riigiteataja.ee/akt/111062013021> (03.01.2014).

³⁷ Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2002- RT I, 06.07.2012, 46, § 9⁸, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (03.01.2014).

³⁸ Harbison. S., Hamilton. J., Walsh. S., „The New Zealand DNA databank: its development and significance as a crime solving tool“, 41 *Science & Justice* (2001), 33-37, p34.

andmete Kriminaalmenetluse seadustik (edaspidi KrMS) § 99², mis sätestab erandkorras isikusamasuse tuvastamiseks kogutud andmete kasutamise süüteomenetluses.³⁹

KrMS-i § 99² regulatsioon peaks olema autori arvates välja toodud või vähemalt viiteliselt märgitud KES-i § 9⁸ regulatsiooni juures, kuna vastasel juhul võib tekkida olukord, kus isik annab pahaaimamatult oma DNA-proovi ning määrab kasutamise kategooriaks isikusamasuse tuvastamise. Tegelikult on võimalik erandkorras kasutada tema isikuandmeid ka süütegude avastamiseks, kui kriminaalmenetluses on vajadus koguda teavet sellise esimese astme kuriteo või tahtliku teise astme kuriteo kohta, mille eest on ette nähtud karistusena vähemalt kuni kolm aastat vangistust⁴⁰.

Kui andmete algse kogumise eesmärk on selgelt seadustatud, siis see, milleks neid veel võidakse kasutada, tuleneb teistest seadustest. Nii ei tekigi inimestel andmekogu asutamist käsitleva seaduse lugemisel terviklikku ülevaadet sellest, kes ja milleks tema andmeid veel kasutab.⁴¹

KES § 25¹ sätestab lisaks ka riiklikus ekspertiisiasutuses töötavalt isikult DNA-proovi võtmise, mis ütleb, et ekspertiisiobjektiga kokkupuutuvalt riiklikus ekspertiisiasutuses töötavalt isikult võetakse DNA-proov eesmärgiga välistada objektile riikliku ekspertiisiasutuse töötaja jäetud jäljed. Riikliku ekspertiisiasutuse töötajalt DNA-proovi analüüsil saadud andmed kantakse vastavalt registrisse. Riikliku ekspertiisiasutuse töötaja DNA-andmed kustutatakse vastavast registrist isiku ja riikliku ekspertiisiasutuse vahel sõlmitud töölepingu lõppemisel.⁴²

Väärteomenetluse seadustik

Väärteomenetluse seadustiku (edaspidi VTMS) § 31¹ sätestab menetlusaluse isiku DNA-proovi võtmise ja ütleb, et menetlusaluselt isikult, keda kahtlustatakse Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse §-des 15¹ ja 15² või Karistusseadustiku (edaspidi KarS) §-s 218 sätestatud süütegude toimepanemises, võib süüteo menetlemise,

---

³⁹ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 2, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9> (02.01.2014).

⁴⁰ Kriminaalmenetluse seadustik, 12.02.2003, jõustunud 01.07.2004- RT I, 04.10.2013, 5, § 99² lg 2, <www.riigiteataja.ee/akt/104102013005> (12.01.2014).

⁴¹ Andmekaitse Inspeksioon, „Avaliku teabe seaduse ja isikuandmete kaitse seaduse täitmisest aastal 2011“, (2012), <www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/2011.rtf> (01.02.2014).

⁴² Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2002- RT I, 06.07.2012, 46, § 25¹, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (03.01.2014).

avastamise ja ärahoidmise eesmärgil võtta DNA-proovi. Isiku DNA-andmed kantakse vastavalt registrisse.⁴³ Antud säte on väga kitsalt piiritletud eespool nimetatud väärtedega:

- NPALS § 15¹ narkootilise või psühhotroopse aine ebaseaduslik käitlemine väikeses koguses;
- NPALS § 15² narkootilise või psühhotroopse aine või nende lähteaine käitlemise, arvestuse või aruandluse nõuete rikkumine;
- KarS § 218 varavastane süütegu väheväärtusliku asja ja varalise õiguse vastu.

Põhjenduseks on toodud, et nimetatud väärtedega toimepanijad on tihtipeale sõltlased ja panevad sageli väärtedega toime korduvalt. Ka KarS-i § 218 sätestatud süütegude toimepanijate hulgas on palju selliseid isikuid, keda on juba sarnase süüteo eest karistatud, seega on otstarbekas kanda nende väärtedega toimepanijate andmed registrisse.⁴⁴ Sättest ei selgu, kas registrisse kantud andmeid säilitatakse või mitte.

Registri pidamise tõhususe suurendamiseks võiks kaaluda 1990. aastal Riigikogu poolt vastu võetud Politseiseadusesse 2006. aastal lisandunud sätte taastamist, mis lubas võtta kõikidelt arestiga karistatud isikutelt DNA-proove ning neid töödelda.⁴⁵ Antud sätte taastamine oleks põhjendatud, kuna väärteo korras kohaldatakse üldjuhul aresti nendele isikutele, kes panevad toime eriti raskeid väärtedega toimepanijate andmed registrisse.⁴⁴ Sättest ei selgu, kas registrisse kantud andmeid säilitatakse või mitte.

Registri pidamise tõhususe suurendamiseks võiks kaaluda 1990. aastal Riigikogu poolt vastu võetud Politseiseadusesse 2006. aastal lisandunud sätte taastamist, mis lubas võtta kõikidelt arestiga karistatud isikutelt DNA-proove ning neid töödelda.⁴⁵ Antud sätte taastamine oleks põhjendatud, kuna väärteo korras kohaldatakse üldjuhul aresti nendele isikutele, kes panevad toime eriti raskeid väärtedega toimepanijate andmed registrisse.⁴⁴ Sättest ei selgu, kas registrisse kantud andmeid säilitatakse või mitte.

Samuti lihtsustaks ühetine regulatsioon politseiametnike tööd kuritegude menetlemisel ja muudaks töö tõhusamaks. Autor ei pea vajalikuks koguda nende isikute DNA-andmeid, kes on saanud väärteo korras rahatrahvi, kuid majanduslikel põhjustel taotleb rahatrahvi asendamist arestiga. Selle sätte taastamise mõte on siiski see, et koguda DNA-andmeid nendelt isikutelt, keda on kohtu poolt arestiga karistatud korduva või raske väärteo toimepanemise eest. DNA-andmete kogumine registrisse sellisel viisil, kus tegemist on rahatrahvi asendamisel arestiga ei ole põhjendatud ja vajalik.

Kriminaalmenetluse seadustik

KrMS-i § 99¹ lõige 1 sätestab isikult DNA-proovi võtmise ja ütleb, et isikult, kes on kahtlustatav, süüdistatav või süüdimõistetud KarS-i 9. peatüki 1., 2., 6. või 7. jaos, 11. peatüki

⁴³ Väärteomenetluse seadustik, 22.05.2002, jõustunud 01.09.2002- RT I, 14.02.2014, 5, § 31¹, <www.riigiteataja.ee/akt/114022014005> (27.02.2014).

⁴⁴ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 13, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (20.02.2014).

⁴⁵ Politseiseadus, 20.09.1990, jõustunud 08.10.1990- RT 1990, 10, 113, §13 lg 1 p 9², <www.riigiteataja.ee/akt/13093343> (22.01.2014).

2. jaos, 22. peatüki 1. või 4. jaos nimetatud või muus Karistusseadustiku peatükis sätestatud tahtlikus kuriteos, mille koosseisutunnus on vägivalla kasutamine ning mis on karistatav vähemalt kaheaastase vangistusega, võetakse DNA-proov süütegude menetlemise, avastamise ja ärahoidmise eesmärgil.⁴⁶

Säte kohustab eespool loetletud kuritegude toimepanemises kahtlustatavatelt, süüdistatavatelt ja süüdimõistetud isikutelt DNA-proovide kogumise, kuna neid kuritegusid peetakse retsidiivseteks. Isikute korral, keda kahtlustatakse, süüdistatakse või on juba süüdi mõistetud nimetatud kuritegudes, on suurem võimalus, et nad on samasuguse süüteo pannud toime ka varasemalt, kuid kuritegu on jäänud lahendamata. Seega täidab nende isikute andmete kandmine DNA-registrisse süütegude menetlemise, avastamise ja ärahoidmise eesmärki ka tulevikus.⁴⁷

Uus-Meremaal on DNA-register aidanud lahendada raskeid kuritegusid nagu näiteks tapmised ja seksuaalkuriteod. Seksuaalkuriteod moodustavad seal 10% kõikidest registreeritud kuriteoteadetest, mis on lahendatud tänu DNA andmebaasis olevale vajalikule vastele.⁴⁸ Uus-Meremaa DNA-register on aidanud lahendada 1/3 kõigist lahendamata juhtumitest.⁴⁹

Meeles tuleb pidada, et KES-i § 9⁹ lõige 2 sätestab isiku õigeksmõistmisel, aga ka kahtlustuse või süüdistuse äralangemise korral isiku DNA-proovi analüüsil saadud andmete kustutamise vastavalt registrist 14 päeva jooksul.⁵⁰ Registris säilitatakse aktiivselt 40 aastat kohtuotsusega süüdi mõistetud isikute andmeid, kes on toime pannud eespool nimetatud süüteo.⁵¹ Kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute andmed kustutatakse registrist, kui kahtlustus või süüdistus ei leia kinnitust⁵², seega PS mõttes on isik süütu ning nimetatud seaduse § 22

---

⁴⁶ Kriminaalmenetluse seadustik, 12.02.2003, jõustunud 01.07.2004- RT I, 04.10.2013, 5, § 99¹ lg 1, <www.riigiteataja.ee/akt/104102013005> (03.01.2014).

⁴⁷ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 13, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (07.01.2014).

⁴⁸ Harbison. S., Hamilton. J., Walsh. S., „The New Zealand DNA databank: its development and significance as a crime solving tool“, 41 *Science & Justice* (2001), 33-37, p36.

⁴⁹ *Ibid*

⁵⁰ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 4, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (07.01.2014).

⁵¹ Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2002- RT I, 06.07.2012, 46, § 9⁹ lg 1, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (18.01.2014).

⁵² Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 17, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (09.02.2014).

kohaselt ei tohi käsitada kedagi kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.⁵³

Sarnaselt Eestiga on palju riike, kus registris ei säilitata kahtlustavate/süüdistavate andmeid pärast kahtlustuse/süüdistuse äralangemist või kohtu poolt õigeks mõistmist. Sarnane kord kehtib Kreekas, Šotimaal ning Rootsis. Belgias ja Tšehhi Vabariigis kahtlustavate/süüdistavate andmeid registris ei hoia. (Vaata lisa 1)

Erinevalt Eestist, säilitatakse kahtlustavate/süüdistavate andmeid registris piiramatu aja jooksul Suurbritannias ning Põhja-Iirimaal. Kuigi Põhja-Iirimaal kustutatakse surnud ja 100 aastaseks saavate isikute andmed administratiivsetel kaalutlustel, on säilitamise tähtaeg pikaajaline. (Vaata lisa 1)

Eestis on õigusliku regulatsiooni kehtestamiseks võrdlusena analüüsitud Soome ja Saksamaa Riikliku DNA-registrit reguleerivaid õigusakte.⁵⁴ Kahtlustavate/süüdistavate andmete säilitamise kord on Soomes ja Saksamaal erinev. Soomes kustutatakse kahtlustavate/süüdistavate andmed üks aasta pärast õigeksmõistvat otsust või kui kahtlustus on äralangenud. Saksamaal otsustatakse andmete säilitamine täiskasvanute puhul kümne aasta järel ning noorte puhul viie aasta järel. Kui isiku puhul on arvata, et ta võib uue kuriteo toime panna või kui isikul on karistusregistris karistusandmed, pikendatakse andmete säilitamist, vastasel juhul andmed kustutatakse. Autori arvates võiks Eestis rakendada sarnaselt Saksamaaga taoline õigusnorm. Iga isiku andmete säilitamist saaks vaadelda eraldi arvestades süüte toimepannud isiku isikuomadusi, käitumisviisi ning seda, kui tõenäoline on, et isik jätkab süütegude toimepanemist. (Vaata lisa 1)

Eestis on registris kahtlustavate või süüdistavate isikuandmete säilitamise lubatavuse kohta tehtud siiski mõningaid erandeid. Nimelt lubab seadus KrMS-i §-de 201- 205¹ alustel lõpetatud kriminaalmenetluse korral säilitada isiku DNA-andmeid registris, kuna menetluse lõpetamise tingivad muud asjaolud kui isiku suhtes kahtlustuse äralangemine, isiku õigeksmõistmine või kriminaalmenetlust välistava asjaolu ilmnemine. KrMS-i §-des 201-205¹ toodud alustel menetluse lõpetamise korral peab olema veendumus, et isik on kuriteo toime pannud, seega andmete säilitamine registris ning nende kasutamine süütegude avastamise ja ärahoidmise eesmärgil on põhjendatud.⁵⁵

---

⁵³ Eesti Vabariigi Põhiseadus, 28.06.1992, jõustunud 03.07.1992- RT I, 27.04.2011, 2, < www.riigiteataja.ee/akt/127042011002> (12.04.2014).

⁵⁴ *Ibid*, lk 14.

⁵⁵ *Ibid*, lk 17.

KrMS-i § 99¹ lõige 2 sätestab, et süütegude menetlemise, avastamise ja ärahoidmise eesmärgil võib võtta DNA-proovi ka isikult, kes on kahtlustatav, süüdistatav või süüdimõistetud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata kuriteos, kuid mis on KarS-i kohaselt karistatav vähemalt üheaastase vangistusega. DNA-andmed kantakse Riiklikusse DNA-registrisse.⁵⁶

Eelpool nimetatud KrMS-i § 99¹ lõige 2 sättega ei tehta DNA-proovide võtmist kahtlustatavalt, süüdistatavalt või süüdimõistetult kohustuslikuks. Reguleerimine jätab menetlejale õiguse konkreetse süüteo menetlemisel otsustada, kas tõendamisvajadusest lähtuvalt on vaja isikult DNA-proov võtta või mitte ning andmed registrisse kanda.⁵⁷ Isiku andmed säilitatakse registris 40 aastat juhul, kui isik mõistetakse kohtuotsusega teo toimepanemises süüdi. Kahtlustuse või süüdistuse äralangemisel kustutatakse isiku andmed registrist.⁵⁸ Menetlejal on õigus otsustada ka menetlustoimingu käigus kogutud isikustamata DNA-andmete kandmine registrisse, mida on võimalik säilitada registris 75 aastat või kuni isikuga seostamiseni.⁵⁹

Autori arvates võiks antud sätte kasutamise lubatavus olla laiahaardelisem ja ühemõttelisem. Praegu kehtiva KrMS kohaselt on menetlejal õigus otsustada nende isikute DNA-proovide võtmise üle, kes on kahtlustatavad, süüdistatavad või süüdimõistetud nende süütegude eest, mille karistusmäär KarS-i kohaselt on vähemalt üks aasta. Näiteks on menetlejal õigus otsustada DNA-proovi võtmise üle isikult, kes on pannud toime teo vastavalt KarS-i § 199 lõikele 3, mis sätestab võõra vallasasja äravõtmise selle ebaseadusliku omastamise eesmärgil, kui see on toime pandud kuritegeliku ühenduse poolt, mille karistusmäär on kaks kuni kümme aastat vangistust.⁶⁰ Küll aga võiks menetlejal olla õigus otsustada ka KarS-i § 199 lõigetele 1,2 vastava teo toimepanemise korral isikult DNA-proovi võtmise ja registrisse kandmise üle, kuna on suur tõenäosus, et varguse toime pannud isik on juba varasemalt seotud vargustega või paneb neid ka tulevikus toime. Näiteks registreeriti 2013. aastal üle Eesti kokku 16 465

---

⁵⁶ Kriminaalmenetluse seadustik, 12.02.2003, jõustunud 01.07.2004- RT I, 04.10.2013, 5, § 99¹ lg 2, <www.riigiteataja.ee/akt/104102013005> (03.01.2014).

⁵⁷ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 13, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (21.12.2013).

⁵⁸ Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2002- RT I, 06.07.2012, 46, § 9⁹ lg 1, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (19.01.2014).

⁵⁹ Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2002- RT I, 06.07.2012, 46, § 9⁹ lg 4, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (19.01.2014).

⁶⁰ Karistusseadustik, 06.06.2001, jõustunud 01.09.2002- RT I, 14.01.2014, 10, § 199 lg 3, <www.riigiteataja.ee/akt/113122013011> (19.01.2014).

vargust.⁶¹ See näitab, et varguste toimepanemine on jätkuvalt Eesti ühiskonnas suur probleem, mille ärahoidmiseks ja paremaks lahendamiseks tuleb leida efektiivne viis.

Samuti on vastuoluline, et kui käesoleval ajal on VTMS-i kohaselt menetlejal õigus otsustada KarS-i § 218 (varavastane süütegu väheväärtusliku asja või varalise õiguse vastu, rahvakeeli pisivargus) süüteo toimepannud isikutelt DNA-proovi võtmise üle, siis KarS-i § 199 lg 1,2 (vargus) süüteo toimepannud isikult DNA-proovi võtmise õigus menetlejal puudub, kuna varguse toimepannud isikule kohaldatav karistusmäär jääb alla KrMS-i sätestatud määrale, mis on vähemalt üks aasta vangistust.⁶²

Jälle võib võrdluseks tuua Uus-Meremaa, kus DNA-register on kaasa aidanud paljude tõsiste kuritegude lahendamisele, mille avastamine sai alguse just vargusi toimepannud isikute DNA-proovide võtmisest ja kandmisest andmebaasi. 77 % positiivsete vastete koguarvust moodustasid ennekõike sissemurdmised. Varguse toimepannud isiku DNA-proovi kandmine registrisse, aitas kurjategijat seostada veel mitmete varguste, tahtliku füüsilise vägivalla kasutamise, kui ka vägistamisega. Tänu positiivse vaste leidmisele registris mõisteti on kurjategija süüdi seitsme erineva kuriteo toimepanemises.⁶³

Suurbritannia Riikliku DNA-registri pidamise statistika alusel langeb sündmuskohalt talletatud proovi DNA profiil registris oleva isiku profiiliga kokku 52% juhtudest. Sinna hulka kuuluvad ka ohvri ja teiste isikute DNA profiilid, kes on sündmuskohale jälje juhuslikult jätnud. Sündmuskohalt talletatud proovi DNA profiili kokkulangevus, tõstab kuriteo avastamise protsenti. DNA-registri abil suurenes varguste avastamine kodudest 16% kuni 41%, sõidukitest varguse korral 8% kuni 63%. See näitab, et varavastaste süütegude puhul on isikult DNA-proovi võtmine ja registrisse kandmine eesmärgipärane.⁶⁴

Eestis võiks kohaldada Saksamaaga sarnase õigusnormi. Saksamaal kantakse registrisse varguse toimepannud isiku DNA-andmed, mis Eestis pole kehtiva regulatsiooni kohaselt lubatud. Seega säilivad Saksamaal registris ka varguse toimepannud isikute DNA-andmed, mis on autori arvates õige, kuna varguse toimepanijaid võib nimetada riskigrupiks, kelle puhul on uue varguse toimepanemine tõenäoline. (Vaata lisa 2)

---

⁶¹ Justiitsministeerium, „Kuritegevus Eestis 2013. aastal“ (2014), <www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=59294/2013_kuritegevuse+baromeeter.pdf> (22.01.2014).

⁶² Kriminaalmenetluse seadustik, 12.02.2003, jõustunud 01.07.2004- RT I, 04.10.2013, 5, § 99¹ lg 2, <www.riigiteataja.ee/akt/104102013005> (22.01.2014).

⁶³ Harbison. S., Hamilton. J., Walsh. S., „The New Zealand DNA databank: its development and significance as a crime solving tool“, 41 *Science & Justice* (2001), 33-37, p36.

⁶⁴ Levitt. M., „Forensic databases: benefits and ethical and social costs“, 83 *British Medical Bulletin* (2007), 235-248, p236.

KrMS § 100 sätestab võrdlusmaterjali kogumise ja ütleb, et sündmuskohale õiguspäraselt jäetud jälgede välistamise eesmärgil võib kannatanult, tunnistajalt või muult isikult võtta DNA-proovi. Isiku DNA-andmeid ei kanta registrisse või kui kantakse, siis kustutatakse nimetatud registrist kohe pärast võrdlusuuringu läbiviimist.⁶⁵ Registrisse kantakse eespool nimetatud isikute andmed sellepärast, et neid saaks automaatselt võrrelda sündmuskohalt võetud DNA-proovide analüüsil saadud andmetega.⁶⁶ Seega reaalselt eksisteerivad registris välistamise eesmärgil kogutud DNA-profiilid vaid minimaalse aja ning seadus keelab neid andmeid kasutada süütegude menetlemise, avastamise ja ärahoidmise eesmärgil, kuna puudub õigustus selliselt kogutud delikaatsete isikuandmete säilitamiseks registris.⁶⁷ Samas neid andmeid kasutatakse süütegude menetlemise ja avastamise käigus välistamise eesmärkidel.

Vangistusseadus

Vangistusseadus (edaspidi VangS) § 18 sätestab kinnipeetavalt DNA-proovi võtmise ja ütleb, et vanglasse karistust kandma saabunud isikult võetakse DNA-proov isikusamasuse tuvastamise, süütegude avastamise ja ärahoidmise eesmärgil, kui neid toiminguid ei ole tehtud eelvangistuse ajal või varem kriminaalmenetluse käigus. Kinnipeetavalt võetud DNA-andmed kantakse registrisse.⁶⁸ Kinnipeetav on VangS tähenduses vanglas vangistust kandev süüdimõistetud.⁶⁹

Varasema redaktsiooni kohaselt koguti vangistatud isikutelt DNA-andmeid vaid isiku identifitseerimise eesmärgil, kuid kehtiva seaduse kohaselt kogutakse vangistatud isikutelt DNA-andmeid lisaks isikusamasuse tuvastamisele ka süütegude avastamise ja ärahoidmise eesmärgil. Sellist vajadust põhjendati sellega, et vangistatud isikute suhtes on jõustunud süüdimõistev otsus, mis on kaasa toonud karistuseks vangistuse. Õiguskaitseorganitel on suurem huvi pärast isiku vabanemist kontrollida võimalike teiste süütegude toimepanemist, seega ei saa DNA-proovide võtmist pidada diskrimineerimiseks PS § 12 tähenduses, kuna isik on toime pannud kas korduva kuriteo või sedavõrd raske kuriteo, mille eest on teda karistatud reaalse vangistusega, mistõttu on suurem avalik huvi isiku DNA-andmete kasutamise osas

---

⁶⁵ Kriminaalmenetluse seadustik, 12.02.2003, jõustunud 01.07.2004- RT I, 04.10.2013, 5, § 100, <www.riigiteataja.ee/akt/104102013005> (03.01.2014).

⁶⁶ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 16, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (20.12.2013).

⁶⁷ *Ibid*, lk 16.

⁶⁸ Vangistusseadus, 14.06.2000, jõustunud 01.12.2000- RT I, 05.07.2013, 22, § 18, <www.riigiteataja.ee/akt/105072013022> (03.01.2014).

⁶⁹ Vangistusseadus, 14.06.2000, jõustunud 01.12.2000- RT I, 05.07.2013, 22, § 2, <www.riigiteataja.ee/akt/105072013022> (17.01.2014).

teiste süütegude avastamiseks.⁷⁰ Samuti kogutakse vangistatud isikute DNA-proove eesmärgiga vanglas toimepandavate süütegude ärahoidmiseks ja avastamiseks.⁷¹

VangS § 86 sätestab aresti täideviimise üldtingimused ja ütleb, et arestialuselt võetakse DNA-proov isikusamasuse tuvastamise eesmärgil⁷² ning DNA-andmeid ei kasutata kuritegude avastamiseks, välja arvatud KrMS-i § 99²-s sätestatud juhtudel (muul eesmärgil kogutud DNA-profiilide kasutamine süütegude avastamisel).⁷³ Säte jõustus esmakordselt VangS-s 1. augustil 2012. aastal.

Varasemalt reguleeris arestialustelt DNA-proovide võtmist ja registrisse kandmist Politseiseaduse säte § 13 lg 1 p 9².⁷⁴ Samas andis Vangistusseadus õiguse arestiga karistatutelt võtta DNA-proove isikusamasuse tuvastamiseks. Süüdimõistetutelt võis võtta DNA-proove nii isikusamasuse tuvastamiseks, süütegude avastamiseks, kui ka süütegude ärahoidmiseks.⁷⁵

Tõlgendamisprobleeme tekitab ka VangS-i § 18 säte, mis ütleb, et vanglasse karistust kandma saanud isikult võetakse DNA-proov ning kinnipeetavalt võetud DNA-andmed kantakse registrisse.⁷⁶ Selgusetuks jääb, kas kõikide isikute DNA-profiilid säilitatakse registris või mitte, kuna KES ega VangS kinnipeetavalt võetud DNA-andmete säilitamist selgelt ei reguleeri. Võib vaid oletada, et kinnipeetava DNA-andmeid säilitatakse registris KES-i § 9⁹ lõike 1 kohaselt 40 aastat, millele võiks olla ka Vangistusseaduses viidatud. Autori arvates vajaks kinnipeetavate isikute DNA-andmete kandmise ja säilitamise regulatsioon täiendust. Tegemist on siiski isikuandmete kaitse seaduse kohaselt delikaatsete isikuandmetega ning nende töötlemine peab olema riigi poolt ühiskonnale arusaadav.⁷⁷

---

⁷⁰ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 18, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (17.01.2014).

⁷¹ *Ibid*, lk 17.

⁷² Vangistusseadus, 14.06.2000, jõustunud 01.12.2000- RT I, 05.07.2013, 22, § 86 lg 6, <www.riigiteataja.ee/akt/105072013022> (03.01.2014).

⁷³ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 19, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (22.01.2014).

⁷⁴ Politseiseadus, 20.09.1990, jõustunud 08.10.1990- RT 1990, 10, 113, § 13 lg 1 p 9², <www.riigiteataja.ee/akt/13093343> (25.03.2014).

⁷⁵ Vangistusseadus, 14.06.2000, jõustunud 01.12.2000- RT I 2000, 58, 376...RT I, 20.12.2012, 17, § 86 lg 6, <www.riigiteataja.ee/akt/120122012017> (25.03.2014).

⁷⁶ Vangistusseadus, 14.06.2000, jõustunud 01.12.2000- RT I, 05.07.2013, 22, § 18, <www.riigiteataja.ee/akt/105072013022> (22.01.2014).

⁷⁷ Isikuandmete kaitse seadus, 15.02.2007, jõustunud 01.01.2008- RT I, 30.12.2010, 11, § 4, lg 2 p 5, <www.riigiteataja.ee/akt/130122010011> (22.01.2014).

Politsei ja piirivalve seadus

PPVS § 7¹⁹ sätestab isikusamasuse tuvastamise erilise tuvastusmeetmega ja ütleb, et erinev tuvastusmeetme on isikult DNA-proovi võtmine ning politsei võib tuvastada isikusamasuse erilise tuvastusmeetmega, kui see on vältimatult vajalik ohu tõrjumiseks, kui isikusamasuse tuvastamine PPVS-i § 7¹⁸ alusel ei ole võimalik või kui see on ebaproportsionaalselt raske. Isiku DNA-andmed kantakse registrisse.⁷⁸

Siseministri poolt 22. detsembril 2009. aastal kehtestatud määrusega nr. 89- „Erilise tuvastusmeetme kohaldamise kord“ säilitatakse nimetatud määruse alusel saadud andmeid kuni erilise tuvastusmeetme kohaldamise aluse äralangemiseni.⁷⁹ See tähendab taaskord seda, et pärast isikusamasuse tuvastamist kustutatakse isiku andmed registrist ning andmete pikemaks säilitamiseks puudub õiguslik alus.

Lisaks sätestab PPVS § 45¹ politseiametnikult DNA-proovi võtmise ja ütleb, et kuriteo sündmuskohti teenindavalt politseiametnikult võetakse DNA-proov ekspertiisobjektidelt politseiametniku jäetud jälgede elimineerimise eesmärgil. Ametikohtade loetelu, kellelt võetakse DNA-proov, kehtestab Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor. Politseiametniku DNA-andmed kantakse registrisse ning need kustutatakse registrist politseiametniku politseiteenistusest vabastamisel.⁸⁰

Ametikohad, millel teeniv politseiametnik daktüloskopeeritakse ja kellelt võetakse DNA-proov on loetletud Politsei- ja Piirivalveameti, politseipeadirektori käskkirjaga 30.09.2013 nr 1.1-1/2 97.⁸¹

Autori arvates on praegune politseiametnike loetelu puudulik, kuna kuriteo sündmuskohti teenindavad ka piirkonnakonstaablid ja patrullpolitseinikud. Süüteo teataja ei pruugi anda juhtunust sedavõrd täpset infot, mille asjaolud oleksid üheselt selged ning sündmuskohta saadetakse esmalt teenindama patrullpolitseinik, kes võivad puutuda kokku ka menetlust tagavate asitõenditega. Seega oleks nende DNA-profiilide kandmine registrisse põhjendatud.

---

⁷⁸ Politsei ja piirivalve seadus, 06.05.2009, jõustunud 01.01.2010, osaliselt 01.01.2012- RT I, 02.07.2013, 18, § 7¹⁹, <www.riigiteataja.ee/akt/102072013018> (03.01.2014).

⁷⁹ Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 20, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (27.01.2014).

⁸⁰ Politsei ja piirivalve seadus, 06.05.2009, jõustunud 01.01.2010, osaliselt 01.01.2012- RT I, 02.07.2013, 18, § 45¹, <www.riigiteataja.ee/akt/102072013018> (03.01.2014).

⁸¹ Ametikohtade loetelu, millel teeniv politseiametnik daktüloskopeeritakse ja kellelt võetakse DNA-proov, Politsei- ja Piirivalveameti, politseipeadirektori käskkirjaga 30.09.2013 nr 1.1-1/2 97.

Muud seadused

Välismaalaste seaduse § 275 sätestab DNA-andmete töötlemise ja ütleb, et menetluste läbiviimisel võib välismaalaselt võtta DNA-proove ja vastavaid andmeid töödelda, kui teisiti ei ole võimalik isikut tuvastada. DNA-andmed kantakse Riiklikusse DNA-registrisse.⁸²

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus § 15 sätestab toimingud pärast varjupaigataotluse esitamist ja ütleb, et isikult võetakse viivitamatult DNA-proov, kui tema põlvnemist pole võimalik muude vahenditega tuvastada ning DNA-andmed kantakse registrisse.⁸³

Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 31² sätestab DNA-proovide võtmise välismaalaselt, kelle suhtes on kohaldatud sissesõidukeeld ja ütleb, et Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitseiamet võib teostada välismaalaselt DNA-proovide võtmise, kui teisiti ei ole võimalik isikut tuvastada. DNA-andmed kantakse registrisse.⁸⁴

VVS § 33¹² sätestab õigusliku aluseta Eestis viibivalt välismaalaselt DNA-proovide võtmise ja ütleb, et Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitseiamet võib võtta õigusliku aluseta Eestis viibivalt välismaalaselt DNA-proovi, kui teisiti ei ole võimalik isikut tuvastada. Alaealiselt DNA-proovide võtmise otsustamisel arvestatakse eelkõige alaealise õiguste ja huvidega. DNA-andmed kantakse registrisse.⁸⁵

Autori arvates vajaksid välismaalastega seonduvad seadused DNA-registri seisukohast täpsustamist. Seadustest ei selgu, kas nende andmeid säilitatakse registris või kustutatakse registrist kohe pärast isiku tuvastamist. Kui andmed säilitatakse, siis mis õiguslikul alusel seda tehakse ning mis on säilitamise eesmärk. Andmete kustutamisel tuleks täpsustada, millise aja möödudes peavad andmed olema registrist kustutatud. Täpsustamine on vajalik ka sellepärast, et alaealistelt DNA-proovi võtmisel tuleb arvestada nende õiguste ja huvidega. Antud hetkel välismaalastega seonduvad seadused ei reguleeri alaealiste DNA-andmete säilitamist või kustutamist registrist.

---

⁸² Välismaalaste seadus, 09.12.2009, jõustunud 01.10.2010- RT I, 23.12.2013, 69, § 275, <www.riigiteataja.ee/akt/123122013069> (03.01.2014).

⁸³ Välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, 14.12.2005, jõustunud 01.07.2006- RT I, 21.12.2013, 5, § 15, <www.riigiteataja.ee/akt/121122013005> (23.01.2014).

⁸⁴ Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus, 21.10.1998, jõustunud 01.04.1999- RT I, 21.12.2013, 4, § 31², <www.riigiteataja.ee/akt/121122013004> (03.01.2014).

⁸⁵ Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus, 21.10.1998, jõustunud 01.04.1999- RT I, 21.12.2013, 4, § 33¹², <www.riigiteataja.ee/akt/121122013004> (03.01.2014).

3. KÜSITLUSTULEMUSTE ANALÜÜS, JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD

Autor viis Politsei- ja Piirivalveametis töötavate menetlejate seas läbi ankeetküsitluse. Eesmärk oli uurida, millised on ametnike teadmised Riiklikust DNA-registrist ning millised on nende ettepanekud seoses DNA-registri pidamisega. Ankeetküsitlus on toodud lisas 5.

Ankeetküsitlus saadeti 19 politseijaoskonnajuhile palvega edastada küsitlus vastavatele menetlejatele nende alluvuses. Ankeetküsitlusele vastasid 28 isikut (Põhja Prefektuurist 3, Lõuna Prefektuurist 8, Ida Prefektuurist 5 ning Lääne Prefektuurist 12). Vastanute keskmine tööstaaz oli 15,5 aastat, kõige vähem oli ametnik töötanud 1,5 aastat ning kõige rohkem 26 aastat.

DNA-registriga olid Põhja Prefektuuris olid kokku puutunud kolmest ametnikust kaks. Põhjusteks olid isikutuvastamine, vahevastused ning DNA ekspertiisid.

Lõuna Prefektuurist on registriga kokkupuude olnud kuuel ametnikul. Kokkupuute põhjusteks olid DNA ekspertiis, isikute DNA-registrisse kandmine ning DNA võrdlusproovide registrisse kandmine. Samuti toodi täpsustamata kujul välja, et kokkupuude on toimunud seoses teenistusülesannete täitmise ning kriminaalasjade lahendamisest. Kahel ametnikul puudus registriga kokkupuude.

Ida Prefektuurist on registriga kokku puutunud vaid üks ametnik ning tema kokkupuude oli tingitud kriminaalaja lahendamisest. Ametnik on jätnud küsitluses täpsustamata, milles täpsemalt kokkupuude seisnes. Neljal ametnikul puudus registriga kokkupuude.

Lääne Prefektuurist on registriga kokku puutunud kuus ametniku. Põhjusteks olid DNA-ekspertiisid, võrdlusmaterjalide saatmine ning DNA-proovi saatmine registrisse kandmiseks. Veel toodi välja, et kokkupuude on registriga olnud kuritegude avastamisel. Taaskord puudub ametniku poolt täpsustamine. Kuuel ametnikul puudus registriga kokkupuude.

Nelja regiooni võrdlusest võib täheldada, et kõige rohkem on Riikliku DNA-registriga kokku puutunud Lääne Prefektuuri ja Lõuna Prefektuuri töötajad. Küsitlusele vastanud ametnikest olid kõige vähem registriga kokku puutunud Ida Prefektuuri töötajad. Arvestades autori töö aktuaalsust, mis on seotud Ida regioonis toimepandud seni avastamata raske seksuaalkuriteoga, võib ametnike vastustest tähendada, et registri poolt pakutavaid võimalusi kasutatakse Ida Prefektuuris vähe.

Päringute tegemise ja vastuste kiiruse analüüsist selgus, et kümme ametniku on vastavaid päringuid teinud, nendest kaks on päringu esitanud ekspertiisimääruse küsimuste kaudu. Kõige kiiremini on päringule vastus saadud kahe tunniga ning 1-2 päevaga, kui isik on varasemalt juba registrisse kantud. Kõige kauem on ühel ametnikul päringule vastuse saamine aega võtnud 2 aastat. Ülejäänud päringule saadud vastuste ajad on jäänud aasta piiridesse. Kaheksateist ametniku ei ole registrisse vastavaid päringuid teinud.

Autor arvab, et kahe tunniga Riiklikust DNA-registri päringule vastust saada sooviksid kõik ametnikud. Paraku on kahe tunniga saadavad vastused siiski erandid. Nagu küsitlusestki selgus, saadakse enamuse päringule tehtavaid vastuseid siiski paari kuuga. See sõltub kindlasti süüteo liigist, registripidaja töökiirusest ning sellest, kas vastava isiku DNA-profiil on registris või mitte.

Küsitlusest selgus, et 16 ametniku töö muudab register lihtsamaks ning menetluse läbiviimisel on register olnud suureks abiks. Kahe ametniku arvates register nende tööd ei lihtsusta ning ühe ametniku arvates takistab käesoleval ajal kehtiv seadusandlus korraliku registri loomist, seega register tema tööd kergemaks ei muuda. Üheksa ametniku ei osanud sellele küsimusele vastata, kuna neil puudub registriga kokkupuude.

Põhjus, miks registrist abi ei saadud, võib tuleneda asjaolust, et registris puudub menetlejale vajalik DNA-profiili vaste. Kuigi register sisaldab üle 10 tuhande sündmuskohalt saadud isikustamata profiili ning umbes 43 tuhat isikustatud profiili, pole see autori arvates piisav, sest registrisse kandmise õiguslikud alused on piiritletud konkreetsete süütegudega. Register võiks oluliselt rohkem sisaldada isikustatud DNA-profiile, mis võimaldaksid tuvastada süütegude toimepanijaid.

Riikliku DNA-registri pidamist reguleerivate õigusaktidega olid kursis neli ametniku. Nimetada osati kolmel korral registri põhimäärust, kahel korral KrMS ning ühel korral PPVS. Osaliselt teadsid õigusakte 9 vastanutest ning 15 ametniku ei olnud kursis ühegi registri pidamist reguleeriva seaduse, määruse ega käskkirjaga. Autor võib vaid spekuloida, mis on teadmatuse põhjuseks- puudub vajadus, samas DNA-proovi võtmise vormi täitmiseks tuleb vastavaid seadusi teada.

Ettepanek 1. Tuginedes autori arvamusele, kui ka ankeetküsitluste tulemustele, teeb autor ettepaneku tutvustada ametnikele Riikliku DNA-registri kasutamise võimalusi. Politseinike töö on mitmekesine ja päevast päeva muutuv, seega võib ette tulla olukordi, kus register on menetluse läbiviimisel ja süüteo lahendamisel suureks abiks. Patrullpolitseinikud, kelle

igapäevaseks tööks on liiklussüütegude menetlemine ja väljakutsete teenindamine, võiksid teada, et isikusamasust on võimalik tuvastada ka erilise tuvastusmeetmega, mille korral on vajalik DNA-proovi võtmine ning selle saatmine Riiklikusse DNA-registrisse. Vastav teavitamine ja koolitamine tõstaks ametnike teadmisi registri poolt pakutavatest võimalustest.

Ametnike teavitamine ning vastava koolituse läbiviimine ja/või koolitusmaterjalide koostamine oleks eesmärgipärane ka seepärast, et tekiks üldine teadmine Riiklikusse DNA-registrisse andmete kandmise õiguslikest alustest ning vastavate õigusaktide leidmine muutuks lihtsamaks. Riiklikusse DNA-registrisse kandmise õiguslikud alused on laiali erinevates seadustes. Loetletud on registrisse kandmise õiguslikud alused vaid kehtiva Riikliku DNA-registri asutamise ja registri pidamise põhimääruse lisas 1- DNA-proovi võtmise vormil. Autor on seisukohal, et registrisse kandmise õiguslikud alused ei pea olema igas erinevas seaduses dubleeritud, kuid võiksid olla KES loeteluna kirjas, mis annab lugejale ja menetlejale võimaluse kiiresti leida hetkel vajaliku seaduse.

Küsitluse käigus selgus, et 20 ametniku leidis samuti, et registrisse kandmise õiguslikud alused peaksid olema ühes seaduses, kuna puudub selge ülevaade, millisest seadusest abi otsida. Üks vastaja arvas, et kindlasti oleks käepärasem, kui kõik registrisse kandmise õiguslikud alused oleksid kättesaadavad ühest seadusest, kuid tõi näiteks, et isikute põlvnemist tuvastatakse läbi DNA ja see ei ole puutumuses kohtuekspertiisiga, seega ei saaks olla kõik registrisse kandmise alused KES's. Alternatiiviks toodi, et DNA-registrit peaks reguleerima konkreetne seadus. Kahe ametniku jaoks on praegune olukord rahuldav ning kuus vastajat ei osanud küsimust kommenteerida, kuna puudub registrist ülevaade ning ei ole antud olukorraga põhjalikult kursis.

KES § 9⁸ sätestab isiku DNA-andmete kandmise Riiklikusse DNA-registrisse vabatahtlikkuse alusel ja ütleb, et isik võib taotleda oma DNA-andmete kandmist registrisse. Autor soovis saada ülevaadet, kas ametnikud teavad, et registrisse saab taotleda andmete kandmist vabatahtlikkuse alusel. Küsitlusest selgus, et 12 ametnikul oli vastav teadmine olemas ning kaks ametniku omandasid teadmise küsitlusele vastates. Sellisest võimalusest ei olnud kuulnud 14 vastajat.

Ametnike ja elanikkonna teavitamist vastavast võimalusest aitaks suurendada kampaania läbiviimine, kus selgitatakse, mispärast vabatahtlikult oma DNA-proovi registrisse andmine oleks vajalik ning mida see sisuliselt tähendaks isikule, kelle DNA-profiil on Riiklikus DNA-registris. Kampaania läbiviimist toetasid 15 ametniku, kelle arvates oleks see kindlasti

huvitav, tänuväärt ja asjalik ettevõtmine. Kampaania läbiviimise toetust põhjendati erinevate arvamustega. Arvati, et teavitamine on vajalik ja igasugune lisateave erinevatele elanikkonna gruppidele on teretulnud ning läbi kampaania kogutud andmed kergendavad tundmatute laipade tuvastamist ja teadmata kadunute leidmist. Selgitustöö oleks vajalik, kuna praegusel juhul (inimesed ei tea registri eesmärki ega olekut) kipuvad isikud arvama, et Riiklik DNA-register on vajalik vaid politseile nende eraelu jälgimiseks ja läheks vastuollu perekonna- ja eraelu puutumatusena. Kahel ametnikul ei olnud kindlat seisukohta, kuna arvati, et inimestel on igasuguste registrite vastu kartus. Kampaania läbiviimist ei toetanud 11 vastajat. Põhjendusteks toodi vajaduse puudumine, registri koormamine liigsete andmetega ning kindluse puudumine andmete õigusliku kasutamise osas. Veel nähti takistusena seda, et antud valdkond on ebapiisavalt õiguslikult reguleeritud, eelkõige tuleks õiguslik pool üle vaadata ja alles siis vastavaid kampaaniaid läbi viia.

Märkimist väärrib, et Portugalis viidi 628 inimese seas läbi küsitlus, kas nad oleksid vabatahtlikult nõus andma oma DNA-proove registrisse kandmiseks. Analüüsi tulemusena selgus, et 46,5 protsenti vastanutest oleksid nõus andma oma DNA-proove Riiklikusse DNA-registrisse kandmiseks, samas, umbes veerand küsitluses osalenutest, ehk 23,3%, keeldusid seda tegemast. 30,3% vastanutest pidasid seda võimalikuks, kuid polnud kindlad. Kõige sagedasema keeldumispõhjuseks toodi, et nad ei ole kurjategijad ja ei pea oma DNA-proove andmebaasi andma. Samuti põhjendati keeldumist kontrolli puudumisega andmebaasi kasutamise ja juurdepääsu osas ning peeti DNA-profiili kandmist Riiklikusse DNA-registrisse inimeste privaatsuse rikkumiseks. Isikud, kes olid nõus oma DNA-proove registrisse kandma, tõid põhjendusteks, et neil ei ole midagi karta ega varjata. Samuti arvati, et kõik peaksid oma DNA-proove registrisse andma kuritegevusega võitlemiseks. Need vastajad, kes ei osanud otsustada, kas anda DNA-proov registrisse kandmiseks või mitte, tõid põhjendusteks, et nad ei tea registri kasutamise ja juurdepääsu reguleerivaid õigusakte ning vajaksid rohkem selle kohast informatsiooni.⁸⁶

Ettepanek 2. Tuginedes autori põhjendustele ja ametnike vastustele, oleks autori arvates otstarbekas inimesi teavitada oma DNA-proovi andmise võimalusest ning saadud andmete kandmisest registrisse vabatahtlikkuse alusel. Vastava kampaania läbiviimine tõstaks inimeste teadlikkust DNA-registrist. Vaja oleks teha lihtsal viisil inimeste hulgas teavitustööd, mis

---

⁸⁶ Machado, H., Silva, S., „Would you accept having your DNA profile inserted in the National Forensic DNA database? Why? Results of a questionnaire applied in Portugal“, 8 *Forensic Science International: Genetics* (2014), 132-136, p134-135.

võib viia lahenduseni, kus isikusamasuse tuvastamine näiteks tundmatute surnukehade puhul on kiiremini teostatav ning viiks positiivse vasteni.

Väärteo toimepanemise korral DNA-proovi võtmine ja registrisse kandmine on kitsalt piiritletud konkreetsete väärtegudega (NPALS §-des 15¹ ja 15² või KarS §-s 218 sätestatud süütegude toimepanemine). Autor soovis teada, kas ametnike arvates tuleks väärtegude toimepanijatelt DNA-proovide võtmist ning andmete kandmist registrisse laiendada ning milliste väärtegude toimepanemise korral sooviksid ametnikud isikute DNA-proove registrisse kanda. Vastustest selgus, nelja ametniku arvates tuleks kõikidelt väärtegude toimepanijatelt võtta DNA-proov ning kanda registrisse. Laiendamise poolt olid 15 vastajat, kes pakkusid välja erinevaid väärtegeid, mille toimepanijatelt tuleks võtta DNA-proov ning andmed kanda registrisse. Välja pakuti järgmised väärteod:

- KarS § 203. Asja rikkumine ja hävitamine, nimetati kahel korral;
- KarS § 262. Avaliku korra rikkumine, nimetati kahel korral;
- AS § 70. Alkohoolse joogi tarbimine avalikus kohas või avalikku kohta jooanud olekus ilmumine. Nimetati kahel korral ning põhjenduseks toodi, et alkoholi liigtarvitajad sulavad kevadel lume alt välja, mille tõttu oleks nende surnukehasid võimalik tuvastada;
- lähisuhtevägivallaga seonduvad väärteod;
- väärteo korras relvaseaduse rikkumised;
- mõningate liiklusväärtegude puhul (nt kiiruseületajad, jooobes juhid);
- liiklusõnnetuse põhjustanud juhid ja peatamismärguannet eiranud juhid. Põhjenduseks toodi, et need isikud kuuluvad riskikäitumisega juhtide kategooriasse. Nende isikute DNA-profiili olemasolul on nende isikute tuvastamise võimalus suurem, kui nad peaksid sattuma liiklusõnnetusse.

Autor ei saa üldistada, millised on ülejäänud Politsei- ja Piirivalveametis töötavate ametnike teadmised, kuid antud küsitluses pakuti mitmel korral välja ka väärteod, mille toimepanemise korral on juba kehtiva regulatsiooni kohaselt õigus võtta isikult DNA-proov ning kanda saadud andmed registrisse. Näiteks:

- NPALS § 15¹. Narkootilise või psühhotroopse aine ebaseaduslik käitlemine väikeses koguses, nimetati kolmel korral;
- KarS § 218. Varavastane süütegu väheväärtusliku asja ja varalise õiguse vastu. Nimetati kogunisti 13 korral. Põhjendusteks toodi, et suure tõenäosusega on need

isikud pannud toime ka kuritegusid ning võivad tegeleda sissevõtmistega ja varastada kallimaid asju.

Laiendamise mõtet ei pooldanud seitse ametnikku, kelle arvamuse kohaselt ei oleks see mõistlik. Kahel ametnikul arvamust puudus, kuna väärtegade menetlemine ei ole tööalaselt nende igapäevane tegevus.

Autor on jätkuvalt seisukohal, et ametnike seas tuleks läbi viia vastav koolitus või koolitusmaterjalide laialisaatmine, kus tutvustatakse Riikliku DNA-registri kasutusvõimalusi, kaasaarvatud väärtete toimepannud isiku DNA-proovi kandmist registrisse.

Väärtegade korral isikult DNA-proovi võtmise laiendamisest veelgi efektiivsemaks peab autor varasemalt kehtinud Politseiseaduse sätte taastamist, mis lubas võtta DNA-proovi kõikidelt arestiga karistatud isikutelt ning kanda andmed registrisse.

Küsitlustulemuste alusel olid autori arvamusega nõus 25 vastajat, kes samuti pooldasid varasemalt kehtinud Politseiseaduse sätte taastamist. Põhjendusteks toodi, et tegemist on riskigrupiga ning isik võib hiljem osutuda kurjategijaks. Samuti oleks järgnevate kuritegude puhul isik juba registrisse kantud ning see kergendaks politsei tööd kuritegude lahendamisel. Mõtet ei pooldanud kolm ametnikku. Põhjuseks peeti inimõiguste rikkumist ning oldi arvamusel, et aresti taotletakse peamiselt juubes juhtidele ja kiiruse ületajatele ning nende isikute kandmine registrisse ei oleks eesmärgipärane.

Ettepanek 3. Autor teeb ettepaneku taastada varasemalt kehtinud Politseiseaduse sätte, mis lubas võtta DNA-proovi kõikidelt arestiga karistatud isikutelt ning kanda andmed registrisse. Ettepaneku realiseerimisel tuleb võtta arvesse, et autor ei pea vajalikuks koguda nende isikute DNA-andmeid, kes on saanud väärtete korras rahatrahvi, kuid majanduslikel põhjustel taotlevad rahatrahvi asendamist arestiga. Selle sätte taastamise mõte on siiski see, et koguda DNA-andmeid nendelt isikutelt, keda on kohtu poolt arestiga karistatud korduva või raske väärtete toimepanemise eest. DNA-andmete kogumine registrisse sellisel viisil, kus tegemist on rahatrahvi asendamisega arestiga ei ole põhjendatud ja vajalik.

Kehtiva KES kohaselt ei ole õigus säilitada registris kahtlustavate/süüdistavate isikute andmeid. Nende isikute andmed kustutatakse registrist, kui kahtlustus või süüdistus ei leia kinnitust. Küsitlusest selgus, et kõik 28 vastajat pooldasid kahtlustavate/süüdistavate DNA-profiilide säilitamist registris. Põhjendusteks toodi, et statistika järgi on Eestis süstemaatilisi kurjategijaid väga palju ning see lihtsustaks ja kiirendaks oluliselt menetlemist. Samuti toodi välja, et tegemist on riskikäitumisega isikutega, kes tihti satuvad tagasi politsei vaatevälja.

Veel arvati, et kahtlustavaks ei tunnistata inimest põhjendamatult, iseasi kas süüd suudetakse tõestada olemasolevate tõendite abil nii, et kohus isiku süüdi mõistaks. Kuigi kõik vastajad pooldasid kahtlustavate/süüdistavate isikute andmete säilitamist registris, läheks see vastuollu PS § 22, mis ütleb, et kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.⁸⁷ Registris säilitatakse kohtuotsusega süüdi mõistetud isikute andmeid, seega oleks kahtlustavate/süüdistavate isikute andmete säilitamine registris PS vastane.

KrMS-i § 99¹ lõige 2 lubab süütegude menetlemise, avastamise ja ärahoidmise eesmärgil võtta DNA-proovi ka nendelt isikutelt, kes on kahtlustatavad, süüdistatavad või süüdimõistetud KarS-i sätestatud süütegude eest, mis on karistatav vähemalt üheaastase vangistusega. Autor uuris ametnikelt, kas tuleks vähendada kohaldatava karistusmäära pikkust, millest alates on õigus võtta isikult DNA-proov ning kanda andmed registrisse. Küsitlusest selgus, et 16 vastajat vähendaks kohaldatava karistusmäära pikkust. Kahe ametniku arvamusel ei tohiks DNA-proovi võtmine üldse sõltuda kohaldatava karistusmäära pikkusest, vaid võiks olla seotud konkreetsete süütegudega. Praegusel ajal määratakse väga palju alla üheaastaseid karistusi kokkuleppe- ja lihtmenetluse käigus ning alaealiste puhul kriminaalajad lõpetatakse. Samuti tuleks võtta DNA-proovid kõikidelt kuriteo toimepannud isikutelt, kaasaarvatud juhtudel, kui kriminaalasi lõpetatakse oportuuniteediga. Seitsme ametniku arvates ei tuleks kohaldatava karistusmäära pikkust vähendada ning kolm ametnikku ei osanud arvamust avaldada.

Autor pooldab karistusmäära vähendamist ning on nõus vastajate põhjendustega, kes arvasid, et hetkel piiriks olevat ühte aastat tuleks vähendada ning proovide võtmise õigus ei tohiks sõltuda kohaldatavast karistusmäärast, vaid peaks olema piiritletud konkreetsete süütegudega.

Näiteks ei ole kehtiva KrMS kohaselt menetlejal õigust võtta varguse toimepannud isikult DNA-proovi, kuna KarS § 199 lõike 1,2 kohaldatav karistusmäär jääb alla KrMS-i sätestatud määrale, mis on vähemalt 1 aasta vangistust. Küsitlusest selgus, et 25 ametniku arvates peaks olema varguse toimepanemise korral (KarS § 199 lõige 1,2) isikult DNA-proovi võtmine lubatud. Põhjendusteks toodi, et see lihtsustaks menetlust, kuna süstemaatilisi vargusi on palju ja nende avastamisprotsent oleks tunduvalt suurem. Samuti on võimalik avastada teisi lahendamata kuritegusid. Veel arvati, et vargad ei varasta vaid korra ning nende DNA-proov tuleb registris talletada. Ühe ametniku arvates selline muudatus vajalik ei ole, kuna menetlejal

---

⁸⁷ Eesti Vabariigi Põhiseadus, 28.06.1992, jõustunud 03.07.1992- RT I, 27.04.2011, 2, < www.riigiteataja.ee/akt/127042011002> (12.04.2014).

on piisavalt tööd. Ühe ametniku arvates selline muudatus lihtsalt pole vajalik ning kaks vastajat ei osanud oma seisukohta avaldada.

Ettepanek 4. Tuginedes nii eespool toodud põhjendustele kui ka autori arvamusele, tuleks nimetatud sätted seaduseandja poolt üle vaadata ning vastavalt eesmärgile sätteid muuta. Muudatuste tegemine võimaldaks kiiremini ja tõhusamalt avastada vargusi ning täidaks süütegude menetlemise, avastamise ja ärahoidmise eesmärgi.

Kehtiva PPVS § 45¹ kohaselt võetakse kuriteo sündmuskohti teenindavalt politseiametnikult DNA-proov ekspertiisiobjektidelt politseiametniku jäetud jälgede elimineerimise eesmärgil. Küsitlustulemuste alusel olid 14 vastanud ametniku pidanud andma DNA-proovi registrisse kandmiseks. Kuuel ametnikul ei ole sellist kohustust olnud ning kaheksa ametniku ei teadnud ega mäletanud, kas nendelt on DNA-proov võetud ning registrisse kantud või mitte.

Samuti soovis autor teada, kas ametnike arvates tuleks kõikidelt politseiametnikelt (eriteenistujatelt) teenistusse asumisel võtta DNA-proov ning kanda andmed registrisse. Küsitlusest selgus, et 24 vastaja arvates tuleks võtta DNA-proov teenistusse asumisel. Põhjendusteks toodi, et ametnikud puutuvad kokku sündmuskoha kaitsega või seal viibimisega ning pahatihti kiputakse sündmuskohta kontamineerima. Veel toodi mitmel korral välja asjaolu, et kui kõikide ametnike DNA-proov on kantud registrisse, siis sündmuskohalt võetud DNA-proovi saatmise korral Kohtuekspertiisiasutusse tuvastaks register automaatselt ametniku DNA ja sündmuskohalt võetud proovi kokkulangevuse, mis hoiaks kokku aega ja ressursi.

Ametnikud tegid omapoolsed ettepanekud, millistelt ametnike/töötajate gruppidele tuleks veel kohustuslikult võtta DNA-proovid ja kanda andmed Riiklikusse DNA-registrisse. Väljapakutavad ametnike/töötajate grupid:

- kõik, kes töötavad Politsei- ja Piirivalveametis, nimetati kolmel korral;
- kõik, kes puutuvad kokku sündmuskohadega, nimetati seitsmel korral;
- patrullpolitseinikud, nimetati kolmel korral;
- konstaablid, nimetati kahel korral;
- kaitsepolitseinikud;
- avariipolitseinikud;
- uurijad, nimetati kahel korral;
- jälitajad;
- kriminalistid;

- eksperdid, nimetati kahel korral;
- kiirreageerijad;
- märulipolitseinikud;
- künoloogid;
- päästetöötajad, nimetati neljal korral;
- meditsiinitöötajad, nimetati neljal korral;
- turvatöötajad;
- vanglatöötajad;
- tõlgid;
- metsamehed (autor oletab, et ametniku pakkumine on seotud tema tööliiniga).

Autori lisab omalt poolt veel:

- Maksu-ja Tolliameti töötajad;
- surnuvedajad (koostööpartnerid).

Alternatiivina pakub autor välja võimaluse lisada registrisse teatud isikute grupid niiõelda anonüümselt. Isiku andmed oleksid kodeeritud ning neid andmeid teaks vaid vastava struktuuriüksuse juht.

Ettepanek 5. Tuginedes eeltoodud põhjendustele ja võttes arvesse ametnike poolt väljapakutud grupid, peab autor vajalikuks võtta kõikidelt Politsei- ja Piirivalveametis töötavatel politseiametnikelt (eriteenistujatelt) teenistusse asudes DNA-proov ning kanda andmed Riiklikusse DNA-registrisse ekspertiisiobjektidelt politseiametniku jäetud jälgede elimineerimise eesmärgil.

Autor uuris ametnikelt, kas nende meelest peaks registrisse kantud andmete säilitamine, arhiveerimine ja kustutamine (Kohtuekspertiisiseaduse § 9⁹) olema täpsemalt reguleeritud ning lahti seletatud. 13 ametniku arvates peaks vastav regulatsioon olema täpsem ning paremini lahti seletatud. Põhjendusteks toodi, et registrisse kantud andmete säilitamine, arhiveerimine ja kustutamine on toodud erinevates seadustes ja raskesti mõistetav. Samuti peeti eriti tähtsate temade puhul äärmiselt oluliseks, et selgitused oleksid üheselt tõlgendatavad. Kuue ametniku arvates on praegune regulatsioon piisav ning üheksa ametnikku ei osanud arvamust avaldada täpsema ülevaate puudumise tõttu registrisse kantavate andmete säilitamise, arhiveerimise ja kustutamise regulatsiooni kohta.

Autori arvamuse kohaselt on Riiklikusse DNA-registrisse kantavate isikute ring liigselt piiratud, nagu eespool käsitletud, mis toob kaasa registris olevate profiilide vähesuse.

Märkimist väärib DNA andmebaaside pidamine Ameerika Ühendriikides, kus register on kolmetasandiline- kohalik, osariigi ja riigitasemel. Igas osariigis on oma õiguslik regulatsioon, mis määrab kindlaks kuriteo kategooriad, mille korral isikud (alates vahistatutest kuni raskete seksuaalkuritegudeni) on kohustatud andma DNA-proove. Trend on võtta vastu seadusi, mis laiendavad kurjategijate ringi, kes peavad andma DNA-proove registrisse kandmiseks, mille tulemusel andmebaasis olevate profiilide arv kasvab.⁸⁸

Autori seisukohaga nõustus küsitluse kohaselt kaheksa vastajat. Liigset piiramist ei kinnitanud kümme ametniku ning kümme vastajat ei osanud antud teemat kommenteerida. Üleriigilise registri loomist ehk kõikide Eestis elavate isikute DNA-andmete kogumist pidasid mõeldavaks 19 vastajat. Samas toodi välja palju asjaolusid, mis teeksid sellise registri loomise Eestis raskeks. Arvati, et inimesed ei oleks sellise registri loomiseks veel valmis ning probleemi nähti ka registri kulukuses. Samuti tõusetus küsimus, kes sellist registrit haldama hakkaks ning kas see oleks ikka isikuandmete kaitse poolest turvaline. Seitsme ametniku arvates pole sellise registri loomine mõeldav, kuna riivaks inimõigusi ning oleks maksumaksjale väga kulukas. Kahel vastajal arvamus puudus.

Kuigi autor toetab üleriigilise DNA-registri loomise ideed, arvab ta samuti, et ühiskond ega ka registrit haldav asutus ei oleks üleriigilise registri loomiseks valmis. Sellise registri loomine nõuab suurt ressursi ning aastaid ettevalmistusi. Taanis arutati üleriigilise DNA-registri loomise ideed juba 1996. aastal, kuid tookord jäi arutelu pooleli rahapuuduse tõttu. Uuesti kerkis üleriigilise DNA-registri loomise küsimus päevakorda 2003. aastal, kuid siis ilmnisid juba muud probleemid, mis sellise registri loomisega kaasneksid.⁸⁹

---

⁸⁸ Butler. J. M., *Fundamentals of Forensic DNA Typing* (Academic Press/Elsevier, 2010), p 277.

⁸⁹ „Taanis poliitikud arutavad riikliku DNA-registri loomist“, *Postimees*, 21.09.2003, <www.postimees.ee/2049233/taani-poliitikud-arutavad-riikliku-dna-registri-loomist> (23.03.2014).

KOKKUVÕTE

Autor soovis lõputöö kirjutamisega saada teada, kas praegune Eestis kehtiv Riikliku DNA-registri pidamise regulatsioon on piisav, et avastada, lahendada ja ennetada süütegusid, mis vähendavad paljude inimeste turvatunnet. **Probleem** seisneb selles, et kehtiv õigusnorm kitsendab registrisse kantavate profiilide lubatavust ja nende säilitamist registris, mille tulemusena on registrisse talletatud piiratud arv DNA-profiile.

Käesoleva töö **eesmärk** oli uurida Riiklikku DNA-registrisse kandmise õiguslike aluste ajalist kujunemist ning tuua välja omapoolsed ettepanekud registri eesmärgipärasemaks muutmiseks.

Käesoleva lõputöö uurimisülesanded leidsid kinnitamist ning autor jõudis järeldusele, et praegused Riikliku DNA-registrit reguleerivad õigusaktid vajavad täiendamist. Samuti tuleks registri olemust ning registri poolt pakutavaid võimalusi tavainimestele ja ametnikele lähemalt selgitada.

Ametnike küsitlustulemuste kohaselt ei olda registrit reguleerivate õigusaktidega kursis või teatakse vastavaid regulatsioone osaliselt. Sellest tulenevalt teeb autor **esimese ettepaneku** tutvustada ametnikele Riikliku DNA-registri kasutamise võimalusi. Vastav teavitamine ja koolitamine tõstaks ametnike teadmisi registri poolt pakutavatest võimalustest ning oleks vajalik üldise teadmise tekkimiseks Riiklikusse DNA-registrisse andmete kandmise õiguslikest alustest ning vastavate õigusaktide leidmine muutuks lihtsamaks.

Teine ettepanek on inimeste teavitamine oma DNA-proovi andmise võimalusest ning saadud andmete kandmisest registrisse vabatahtlikkuse alusel. Vastava kampaania läbiviimine tõstaks inimeste teadlikust DNA-registrist. Inimeste hulgas oleks vaja teha lihtsal viisil teavitustööd, mille tulemusena võib isikusamasuse tuvastamine näiteks tundmatute surnukehade puhul olla kiiremini teostatav ning viiks positiivse vasteni.

Kolmas ettepanek on taastada varasemalt kehtinud Politseiseaduse säte, mis lubas võtta DNA-proovi kõikidelt arestiga karistatud isikutelt ning kanda andmed registrisse. Antud sätte taastamine oleks põhjendatud, kuna väärteo korras kohaldatakse aresti üldjuhul nendele isikutele, kes panevad toime eriti raskeid väärtegusid ning teevad seda korduvalt. Samuti lihtsustaks ühetine regulatsioon politseiametnike tööd kuritegude menetlemisel ja muudaks töö tõhusamaks. Ettepaneku realiseerimisel tuleb võtta arvesse, et autor ei pea vajalikuks koguda nende isikute DNA-andmeid, kes on saanud väärteo korras rahatrahvi, kuid majanduslikel põhjustel taotleavad rahatrahvi asendamist arestiga. Selle sätte taastamise mõte

on siiski DNA-andmete kogumine nendelt isikutelt, keda on kohtu poolt arestiga karistatud korduva või raske väärteo toimepanemise eest. DNA-andmete kogumine registrisse isikutelt, kelle korral rahatrahv on asendatud arestiga, ei ole põhjendatud ja vajalik.

Neljas ettepanek on laiendada DNA-proovide võtmise lubatavust, et kriminaalmenetluses oleks õigus võtta isikult DNA-proov KarS § 199 lg 1,2 (vargus) kohaselt ja kanda andmed registrisse. Vastavate muudatuste tegemine võimaldaks kiiremini ja tõhusamalt avastada vargusi ning täidaks süütegude menetlemise, avastamise ja ärahoidmise eesmärgi.

Viies ettepanek on võtta kõikidelt Politsei- ja Piirivalveametis tööle hakkavatelt politseiametnikelt (eriteenistujatelt) teenistusse asudes DNA-proov ning kanda Riiklikusse DNA-registrisse ekspertiisiobjektidelt politseiametniku jäetud jälgede elimineerimise eesmärgil.

Lõputöö on täitnud sellele seatud eesmärgi, sest autori poolt väljapakutavad ettepanekud on realiseeritavad, kuid neid tuleks hoolikalt kaaluda, kuna ettepanekute teostamine on aeganõudev ja ressursimahukas.

Autor on jätnud lõputöö kirjutamisel analüüsimata Riikliku DNA-registri pidamise ja kasutamisega kaasnevad isikuandmete töötlemist ja inimõiguste riivet puudutavad probleemid, kuna lõputöö maht on piiratud. Sellest tulenevalt teeb autor ettepaneku järgmisele üliõpilasele kirjutada Riikliku DNA-registri asutamise ja pidamise probleemidest isikuandmete töötlemise ja inimõiguste riive kontekstis.

SUMMARY

A national DNA database is an important tool for crime investigation. The legal acts which regulate the use of this database in Estonia have been changing in the course of time. In the current study the author analyzed whether the present regulatory acts in Estonia are sufficient to detect, resolve and prevent offenses, which reduce sense of security of many people. The author also compared the regulatory acts in Estonia with the relevant legal acts in other countries.

The thesis consists of 55 pages– the main part on 41 pages and the appendices on 14 pages. The research problem lies in the fact that the currently valid legal norms restrict the accessibility of profiles submitted into the database as well as their retention, which results in a limited number of the DNA-profiles available for matching purposes. Therefore, the aim of the work was firstly to investigate the legal bases for entering data into the database, and secondly to bring out her own proposals for making the database more efficient. The study was accomplished using two research methods– the comparative analysis of legal acts and a questionnaire survey among police officers of the Police and Boarder Guard Board.

The aims of the study were achieved and author came to a conclusion that the legal acts currently regulating the National DNA database require amendments. However, it should be necessary to explain the opportunities of the database to people and public servants in greater detail. Based on the research findings the author made five proposals for improvement the National DNA database to be more appropriate and efficient.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Ametikohtade loetelu, millel teeniv politseiametnik daktüloskopeeritakse ja kellelt võetakse DNA-proov, Politsei- ja Piirivalveamet, politseipeadirektori käskkiri 30.09.2013 nr 1.1-1/2 97.

Andmekaitse Inspektsioon, „Avaliku teabe seaduse ja isikuandmete kaitse seaduse täitmisest aastal 2011“ (2012), < www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/2011.rtf> (01.02.2014).

Andmekaitse Inspektsioon, „Avaliku teabe seaduse ja isikuandmete kaitse seaduse täitmisest aastal 2011“, (2012), < www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/2011.rtf> (01.02.2014).

Austria Vabariigi, Belgia Kuningriigi, Hispaania Kuningriigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Madalmaade Kuningriigi, Prantsuse Vabariigi ja Saksamaa Liitvabariigi vahelise eelkõige terrorismi-, piiriülese kuritegevuse ja ebaseadusliku rände vastases võitluses piiriülese koostöö tõhustamise leping, jõustunud 22.12.2008- RT II 2008, 16, 43, <www.riigiteataja.ee/akt/12984757> (26.03.2014).

Berendson. R., „500 DNA-ekspertiisi pole Varvara tapjat paljastanud“, *Postimees*, 22.02.2013, <www.postimees.ee/1111012/500-dna-ekspertiisi-pole-varvara-tapjat-paljastanud> (31.10.2013).

Butler. J. M., *Fundamentals of Forensic DNA Typing* (Academic Press/Elsevier, 2010).

Eesti Keele Sihtasutus, „Eesti Õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013“ (2013), <www.eki.ee/dict/qs/index.cgi?Q=register&F=M> (27.03.2014).

Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, päring saadetud 22.03.2014, vastus saadud 25.03.2014, päringule vastas Gunnar Tasa, DNA osakonna juhataja.

Eesti Vabariigi Põhiseadus, 28.06.1992, jõustunud 03.07.1992- RT I, 27.04.2011, 2, <www.riigiteataja.ee/akt/127042011002> (12.04.2014).

European Network Of Forensic Science Institutes, „ENFSI report on DNA Legislation in Europe“ (2009), <www.enfsi.eu/sites/default/files/documents/enfsi_report_on_dna_legislation_in_europe_0.pdf> (21.02.2014).

European Network Of Forensic Science Institutes, < www.enfsi.eu> (25.02.2014).

Harbison. S., Hamilton. J., Walsh. S., „The New Zealand DNA databank: its development and significance as a crime solving tool“, 41 *Science & Justice* (2001), 33-37.

Isikuandmete kaitse seadus, 15.02.2007, jõustunud 01.01.2008 - RT I, 30.12.2010, 11, <www.riigiteataja.ee/akt/130122010011> (22.01.2014).

Justiitsministeerium, „Kuritegevus Eestis 2013. aastal“ (2014), <www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=59294/2013_kuritegevuse+baromeeter.pdf> (22.01.2014).

Justiitsministeerium, „Vabariigi Valitsuse määruse Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus muutmise määruse eelnõu seletuskiri“ (2013), <eelnoud.valitsus.ee/main#qGELEX7Z> (25.03.2014).

Karistusseadustik, 06.06.2001, jõustunud 01.09.2002- RT I, 14.01.2014, 10, <www.riigiteataja.ee/akt/113122013011> (19.01.2014).

Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2002- RT I, 06.07.2012, 46, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (03.01.2014).

Kohtuekspertiisiseadus, 30.05.2001, jõustunud 01.01.2012- RT I, 06.07.2012, 46, <www.riigiteataja.ee/akt/106072012046> (21.12.2013).

Kriminaalmenetluse seadustik, 12.02.2003, jõustunud 01.07.2004- RT I, 04.10.2013, 5, <www.riigiteataja.ee/akt/104102013005> (12.01.2014).

Lanno. Ü., Rump. M., Rodi. K., Riikoja. A., Mei. E., Sadam. M., *et al*, *Kriminalistikaekspertiisid* (Tallinn: Sisekaitseakadeemia, 2013).

Levitt. M., „Forensic databases: benefits and ethical and social costs“, 83 *British Medical Bulletin* (2007), 235-248.

Machado. H., Silva. S., „Would you accept having your DNA profile inserted in the National Forensic DNA database? Why? Results of a questionnaire applied in Portugal“, 8 *Forensic Science International: Genetics* (2014), 132-136.

Martin. P. D., Schmitter. H., Schneider. P. M., „A brief history of the formation of DNA databases in forensic science within Europe“, 119 *Forensic Science International* (2001), 225-231.

Oz. C., „The Israel Police DNA database: Recognizing the capability of databases in providing investigative leads“, 6 *Forensic Science International: Genetics* (2012), e8-e10.

Politsei ja piirivalve seadus, 06.05.2009, jõustunud 01.01.2010, osaliselt 01.01.2012- RT I, 02.07.2013, 18, <www.riigiteataja.ee/akt/102072013018> (03.01.2014).

Politseiseadus, 20.09.1990, jõustunud 08.10.1990- RT 1990, 10, 113, <www.riigiteataja.ee/akt/13093343> (22.01.2014).

Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (20.12.2013).

Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus lisa, „DNA-proovi võtmise vorm“, vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 07.06.2013 nr 91, jõustunud 14.06.2013- RT I, 11.06.2013, 21, <www.riigiteataja.ee/akt/111062013021> (03.01.2014).

Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus, vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 07.06.2013 nr 91, jõustunud 14.06.2013- RT I, 11.06.2013, 21, <www.riigiteataja.ee/akt/111062013021> (21.12.2013).

Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus, vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 14.12.2006 nr 259, jõustunud 24.12.2006- RT I 2006, 57, 434... RT I, 11.06.2013, 23, <www.riigiteataja.ee/akt/111062013023> (25.02.2014).

Statistikaamet, „Esialgne rahvaarv, 1. jaanuar 2013“ (2013), < www.stat.ee/65139> (21.12.2013).

„Taani poliitikud arutavad riikliku DNA-registri loomist“, *Postimees*, 21.09.2003, <www.postimees.ee/2049233/taani-poliitikud-arutavad-riikliku-dna-registri-loomist> (23.03.2014).

Thibedeau. A.D., Senior Fellow. J.D., National Forensic DNA Databases“ (2011), <www.councilforresponsiblegenetics.org/dnadata/fullreport.pdf> (26.03.2014).

Ummelas. O., „Valitsus kiitis heaks DNA ja sõrmejälgede riikliku registri“ (2006), <uudised.err.ee/index.php?0568557> (22.12.2013). Vangistusseadus, 14.06.2000, jõustunud 01.12.2000- RT I, 05.07.2013, 22, <www.riigiteataja.ee/akt/105072013022> (03.01.2014).

Vabariigi Valitsus, „Oodatav eluiga meestel ja naistel“ (2014),
<valitsus.ee/et/valitsus/tegevusprogramm/terve-estli/oodatav-eluiga-meestel-ja-naistel>
(23.03.2014).

Vabariigi Valitsus, „Valitsuse 6.06.2013 istungi kommenteeritud päevakord“ (2013),
<valitsus.ee/et/uudised/istungid/istungite-paevakorrad/75260/valitsuse-6.06.2013-istungi-kommenteeritud-p%C3%A4evakord> (22.12.2013).

Vangistusseadus, 14.06.2000, jõustunud 01.12.2000- RT I 2000, 58, 376...RT I, 20.12.2012, 17, <www.riigiteataja.ee/akt/120122012017> (25.03.2014).

Välismaalastele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, 14.12.2005, jõustunud 01.07.2006- RT I, 21.12.2013, 5, <www.riigiteataja.ee/akt/121122013005> (23.01.2014).

Välismaalaste seadus, 09.12.2009, jõustunud 01.10.2010- RT I, 23.12.2013, 69, <www.riigiteataja.ee/akt/123122013069> (03.01.2014).

Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus, 21.10.1998, jõustunud 01.04.1999- RT I, 21.12.2013, 4, <www.riigiteataja.ee/akt/121122013004> (03.01.2014).

Väärteomenetluse seadustik, 22.05.2002, jõustunud 01.09.2002- RT I, 14.02.2014, 5, <www.riigiteataja.ee/akt/114022014005> (27.02.2014).

Wallace. H., „The UK National DNA Database“, *7 EMBO reports* (2006), s26-s30.

Õiguskantsleri kantselei, „Õiguskantsleri 2005. aasta tegevuse ülevaade“ (2006), <oiguskantsler.ee/sites/default/files/6iguskantsleri_2005._aasta_tegevuse_ylevaade.pdf>
(17.02.2014).

LISAD

Lisa 1. DNA-profiilide sisestamise kriteeriumid DNA-registrisse erinevates riikides⁹⁰

	Süüdimõistetud	Kahtlustatav/süüdistatav	Sündmuskohalt võetud proov
Austria	Jah, kantakse registrisse.	Iga süüteo korral, mis on kvalifitseeritud kui „raske süütegu.“	Jah, kantakse registrisse.
Belgia	Piiratud konkreetsete isikuvastaste kuritegude toimepanemisel.	Kahtlustatavat ei kanta registrisse.	Sündmuskohalt võetud proov sisestatakse registrisse juhul, kui seda nõuab kohtunik.
Tsehhi Vabariik	Lisatakse kõikide süütegude puhul, v.a väärtegude puhul.	Kahtlustatavalt võib võtta võrdlusproove ning sisestada registrisse ainult siis, kui ta on kuriteos süüdi.	Proov võetakse ainult seletamatult sündmuskohtadelt . Profiil eemaldatakse registrist, kui seda on võrreldud andmebaasis olevaga ja on leitud vaste.
Prantsusmaa	Põhineb konkreetsetel loetletud kuritegudel: Seksuaalkuriteod,	Sama , mis eelnev loetelu.	Iga tundmatu analüüs, mis on vajalik ning oluline loetletud

⁹⁰ European Network Of Forensic Science Institutes, „ENFSI report on DNA Legislation in Europe“ (2009), < enfsi.eu/sites/default/files/documents/enfsi_report_on_dna_legislation_in_europe_0.pdf> (21.02.2014).

	<p>inimsuse vastased kuriteod, terrorism, rööv, tahtlikud kuriteod, piinamised, varastatud esemete omamine, rahapesu, uimastiäri, prostitutsioon, kõik eluohtlikud kuriteod (mõrvad jne).</p> <p>Vabadusevastased kuriteod (aplikatsioon on ootel).</p>		kuritegudes.
Soome	<p>Põhineb loetletud kuritegudel: vägistamine, seksuaalkuriteod, laste ahvatlemine, tapmine, mõrv, ettekavatsemata tapmine.</p>	<p>Sisestatakse kui potentsiaalne maksimaalne karistusaeg on pikem kui üks aasta. Samuti loetletud kuritegudele kaasaitamise/osalemise korral.</p>	<p>Seaduse järgi võidakse sisestada kõik analüüsid. Praktikas aga ei ületa sisestatud analüüside arv samalt kuriteolt kuute korda. Samuti, kõik, üle kahe korra kattuvad profiilid eemaldatakse.</p>
Saksamaa	<p>Sisestatakse siis, kui on oht, et süüdimõistetu võib tulevikus panna toime allloetletud kuriteo:</p> <p>Kõik seksuaalsed kuriteod, vabadusevastased kuriteod (inimrööv jne), röövid, sissemurdmised, väljapressimised, vargused, püromania, ja teised tõsiste kuritegude</p>	<p>Sisestatakse samadel tingimustel kui eelnevas tulbas.</p>	<p>Sisestatakse eelnevalt loetletud kuritegude alusel ja kui on kohtuniku poolt nõutud ja kinnitatud.</p>

	alla kategoriseeritud kuriteod.		
Kreeka	Jah.	Sisestatakse ainult siis, kui on tõsised viited, et kuritegu on toime pandud süüaluse poolt.	Jah.
Ungari	Sisestatakse kui süüalusele mõistetakse karistuseks rohkem kui viis aastat vanglat. Loetletud kuriteod on: kõik seksuaalkuriteod, uimastiäri, rahapesu, kuriteod, mis on toime pandud relvadega, terrorism, kuriteod rahva vastu, tuumaenergia väärkasutus, kuriteod, mis on toime pandud sõjaväeteenistuses.	Sisestatakse samadel tingimustel, mis eelnevas tulbas.	Sisestamisel ei ole takistusi.
Itaalia	Seadusandlus on kinnitamisel Parlamendi poolt.	Seadusandlus on kinnitamisel Parlamendi poolt.	Seadusandlus on kinnitamisel Parlamendi poolt.
Iirimaa	Sätetusi ei ole kohaldatud.	Sätetusi ei ole kohaldatud.	Sätetusi ei ole kohaldatud.
Holland	Sisestus sõltub karistusaja pikkusest, tavaliselt üle nelja aastased vanglakaristused. DNA analüüs peab olema võetud originaalselt. Menetluses on sätestus, et kõik üle	Sisestatakse samadel tingimustel nagu eelnevas tulbas koos lisatud nõudega et prokurör või uuriv kohtunik peab leidma, et test võib viia juhtumi lahenduseni.	Kõik profiilid, mis on hoitud üle 18 aasta eemaldatakse süüdimõistmisel.

	neljaks aastaks vangi mõistetud kurjategijate profiilid sisestatakse.		
Norra	Sisestatakse kõik tõsised õigusrikkumised. Seksuaalkuriteod, elu ja tervisevastased kuriteod, röövid, väljapressimised, avalikkust ohustavad kuriteod (nt süütamised), kõik kuriteod peavad olema määratud vähemalt kaheaastase karistusajaga.	Kahtlusaluseid ei sisestata. Muudatused menetluses.	Mitte rohkem kui kahe inimese analüüsid võivad olla seotud kuriteoga.
Põhja-Iirimaa	Sisestus kriteeriume ei ole määratletud, väljaarvatud need, kes on olnud kahtlusalused ja on süüdimõistetud. Käesolevalt kaalutakse lisada ka vanglate populatsioon.	Sisestatakse kõik karistatavad kuriteod.	Karistatavad kuriteod, mille tulemuseks on vabadusekaotus.
Portugal	Sisestatakse kõik üle kolme aastase karistusega määratud kuriteod.	Menetlusel.	Sisestatakse.
Poola	Sisestatakse siis kui kurjategija on loetletud artiklis 74 ja koodiga 192a kriminaalmenetluses, mis sisaldab kahtlustatava kõrvaldamist ja süüdistatava ja süüdimõistmist, pädeva	Sätetused samad, mis eelmises tulbas.	Jah, lisatakse.

	kohtuniku poolt.		
Šotimaa	Menetluses.	Lisatakse kõik seaduslikult karistatud kurjategijad.	Ei ole piiranguid.
Hispaania	Jah lisatakse.	Jah lisatakse.	Ei ole piiranguid.
Rootsi	Põhineb karistusajal. Peab olema üle kolme aasta.	Lisatakse kõik kahtlusalused.	Ei ole piiranguid.
Šveits	Lisatakse, kui karistusaeg on pikem kui üks aasta.	Lisatakse kõik kahtlusalused.	Lisatakse kõik politsei poolt kogutud analüüsid.
Suurbritannia	Lisatakse kõik kuriteod.	Lisatakse kõik kahtlusalused, kui DNA analüüs viitab kuriteoga seotuses.	Lisatakse kõik analüüsid.

Lisa 2. DNA-profiili kustutamise kriteeriumid erinevate riikide DNA-registritest⁹¹

Autor on kasutanud Kohtuekspertisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas leheküljel kolm olevat tõlgitud tabelit ning lisanud selle lõputõesse muutmata kujul.

	Süüdimõistetu	Kahtlustatav/süüdistatav
Austria	Mitte kunagi.	Õigeksmõistmisel või kahtlustuse äralangemisel kustutatakse andmed süüdistava või kahtlustatava taotlusel.
Belgia	Andmed kustutatakse kümme aastat pärast süüdimõistetu surma.	Kahtlustatavate ja süüdistatavate andmeid registris ei hoita.
Tšehhi Vabariik	80 aastat.	Kahtlustatavate ja süüdistatavate andmeid registris ei hoita.
Prantsusmaa	Tundmatu jäljed kustutatakse 40 aastat pärast DNA-proovide analüüsi, süüdimõistetute DNA-profiilid 40 aastat pärast kohtuotsust või isiku 80 aastaseks saamisel.	DNA-profiili eemaldamise otsustab prokurör või kahtlustatav/süüdistatav, kui DNA-profiil ei ole enam kasutatav (isik on õigeks mõistetud, kahtlustus on ära langenud).
Soome	Andmed kustutatakse üks aasta pärast isiku surma.	Andmed kustutatakse üks aasta pärast õigeksmõistvat otsust või kui kahtlustus on ära langenud.
Saksamaa	Andmete säilitamine otsustatakse täiskasvanute puhul kümne aasta järel, noorte puhul viie aasta järel. Kui isiku puhul võib arvata, et ta võib uue kuriteo toime panna, või kui isikul on karistusregistris karistusandmed, pikendatakse	Andmete säilitamine otsustatakse täiskasvanute puhul kümne aasta järel, noorte puhul viie aasta järel. Kui isiku puhul on arvata, et ta võib uue kuriteo toime panna, või kui isikul on karistusregistris karistusandmed, pikendatakse andmete säilitamist, vastasel

⁹¹ Riigikogu, „Kohtuekspertisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 3, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9> (15.02.2014).

	andmete säilitamist, vastasel juhul andmed kustutatakse.	juhul andmed kustutatakse.
Kreeka	Isiku surma korral andmed kustutatakse.	Õigeksmõistmisel andmed kustutatakse.
Ungari	DNA-profiile säilitatakse kuni menetluse lõppemiseni või isiku õigeksmõistmiseni.	Kui isik mõistetakse süüdi, säilitatakse andmeid 20 aastat karistuse kandmisest.
Hollandi	Andmeid säilitatakse 20 aastat, kui isikut on karistatud kuriteo eest, mis on karistatav 4–6-aastase vangistusega, 30 aastat, kui isikut on karistatud kuriteo eest, mis on karistav vähemalt kuueaastase vangistusega.	Kui isik mõistetakse süüdi, säilitatakse DNA-profiili tema karistuse kandmise ajal.
Norra	DNA-profiil tuleb kustutada kaks aastat pärast isiku surma või kui isik on teistmismenetluse käigus õigeks mõistetud.	-
Põhja-Iirimaa	Nõuet DNA-profiili kustutamiseks ei ole. Surnud isikute profiilid ja 100-aastaseks saanud isikute andmed kustutatakse administratiivsetel kaalutlustel.	Nõuet DNA-profiili kustutamiseks ei ole. Surnud isikute profiilid ja 100-aastaseks saanud isikute andmed kustutatakse administratiivsetel kaalutlustel.
Šotimaa	DNA-profiilid säilitatakse tähtajatult.	DNA-profiil säilitatakse registris kuni isiku õigeksmõistmiseni või kahtlustuse äralangemiseni.
Rootsi	DNA-profiil kustutatakse kümme aastat pärast karistuse kandmist.	DNA-profiil säilitatakse registris kuni isiku õigeksmõistmiseni või kahtlustuse äralangemiseni.

Šveits	DNA-profiil kustutatakse 30 aasta pärast, kui isikut uuesti süüdi ei mõisteta. Kui isik on surnud, kustutatakse andmed 20 aastat pärast karistuse kandmist või sundravi lõppu.	Kui isik on surnud, kustutatakse andmed pärast kohtuotsust. Andmed kustutatakse ka, kui kahtlustus on ära langenud, üks aasta pärast kohtumenetluse lõppu, viis aastat pärast tingimisi karistuse kandmist, viis aastat pärast rahatrahvi kandmist.
Suurbritannia	DNA-profiile säilitatakse piiramatu aja jooksul.	DNA-profiile säilitatakse piiramatu aja jooksul.

Lisa 3. DNA-proovide ja DNA-profiilide säilitamise kriteeriumid erinevate riikide DNA-registrites⁹²

Autor on kasutanud Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas leheküljel kuus olevat tõlgitud tabelit ning lisanud selle lõputöösse muutmata kujul.

	Süüdimõistet	Kahtlustatav/süüdistatav
Austria	DNA-proovid säilitatakse tähtajatult.	Kahtlustatav/süüdistatav peab taotlema nii DNA-profiili kui ka DNA-proovi hävitamist, kui ta õigeks mõistetakse või kui kahtlustus ära langeb.
Belgia	DNA-proov tuleb hävitada pärast DNA-profiili valmimist.	DNA-proov tuleb hävitada, kui kordusekspertiisi pole taotletud.
Tsehhi Vabariik	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga. Konkreetset seadusesätet selle kohta ei ole.	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga. Konkreetset seadusesätet selle kohta ei ole.
Prantsusmaa	DNA-proov säilitatakse 40 aastat pärast kohtuotsust või isiku 80 aastaseks saamiseni.	Õigeksmõistva otsuse korral või kahtluse äralangemisel tagastatakse DNA-proov politseile ja säilitatakse koos toimikuga, Riiklikus registris seda ei säilitata.
Soome	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga.	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga.
Saksamaa	DNA-proov tuleb hävitada pärast DNA-profiili valmimist.	DNA-proov tuleb hävitada pärast DNA-profiili valmimist. Andmed, millega on võimalik eksperdi tööd kontrollida, säilitatakse kriminaalasja lõpuni.
Kreeka	Isiku surma korral proov hävitatakse.	Õigeksmõistmisel DNA-proov hävitatakse.

⁹² Riigikogu, „Kohtuekspertiisiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri“, lk 6, <www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e289c5ad-99af-4b7b-bde6-9e0ec7ec92d9&> (15.02.2014).

Ungari	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga.	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga.
Hollandi	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga.	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga.
Norra	DNA-proov hävitatakse DNA-profiili kandmisel Riiklikusse DNA-registrisse.	DNA-proov hävitatakse DNA-profiili kandmisel Riiklikusse DNA-registrisse
Põhja-Iirimaa	Õiguslikku piirangut DNA-proovide säilitamisel ei ole.	Õiguslikku piirangut DNA-proovide säilitamisel ei ole.
Poola	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga.	DNA-proovi säilitatakse sarnaselt DNA-profiiliga.
Šotimaa	Õiguslikku piirangut DNA-proovide säilitamisel ei ole.	Õiguslikku piirangut DNA-proovide säilitamisel ei ole.
Hispaania	DNA-proovid hävitatakse (õigusasutuse loal) pärast kordusproovi tegemise aja möödumist.	DNA-proovid hävitatakse (õigusasutuse loal) pärast kordusproovi tegemise aja möödumist.
Rootsi	Säilitatakse kaks aastat, kui isik on surnud, 25 aastat, kui isik on elus.	Säilitatakse kaks aastat, kui isik on surnud, 25 aastat, kui isik on elus.
Šveits	DNA-proovid hävitatakse kolm kuud pärast seda, kui DNA-proovi pole enam võrdluseks vaja.	DNA-proovid hävitatakse kolm kuud pärast seda, kui DNA-proovi pole enam võrdluseks vaja.
Suurbritannia	Õiguslikku piirangut DNA-proovide säilitamisel ei ole.	Õiguslikku piirangut DNA-proovide säilitamisel ei ole (seda isegi isiku õigeksmõistmisel).

Lisa 4. DNA-proovi võtmise vorm⁹³

Vabariigi Valitsuse määrus
„Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus”
Lisa

DNA-PROOVI VÕTMISE VORM

Andmed isiku kohta

Eesnimi ¹⁾ :	Perekonnanimi ¹⁾ :
Isikukood või selle puudumisel sünniaeg ¹⁾ :	Sugu:
Isikusamasus tuvastatud ¹⁾ :	☐ pass ☐ ID-kaart ☐ muu, nimetada:
Dokumendi number:	Menetlusasja number:
Isik on ¹⁾ :	☐ vanglas karistust kandev isik
☐ kahtlustatav	☐ arestiaalne
☐ süüdistatav	☐ riikliku ekspertiisiasutuse töötaja
☐ süüdimõistetu	☐ vabatahtlik
☐ menetlusalune väärteomenetluses	☐ tunnistaja
☐ tuvastatava või teadmata kadunud isiku sugulane, märkida sugulus tuvastatava või kadunu suhtes:	☐ kannatanu
	☐ muu, selgitus:

Riiklikusse DNA-registrisse kandmine

Kanda registrisse ²⁾ :	☐ jah ☐ ei
Registrisse kandmise seaduslik alus ²⁾ :	☐ kriminaalmenetluse seadustiku § 99 ¹ lg 1
☐ väärteomenetluse seadustiku § 31 ¹	☐ vangistusseaduse § 18 lg 1
☐ kohtuekspertiisiseaduse § 9 ⁸	☐ vangistusseaduse § 86 lg 6
☐ politsei ja piirivalve seaduse § 7 ¹⁹	☐ välismaalaste seaduse § 275 lg 4
☐ muu, selgitus:	☐ välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse § 15 lg 7
	☐ väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 31 ² lg 3
	☐ väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse § 33 ¹² lg 4
	☐ kriminaalmenetluse seadustiku § 99 ¹ lg 2
	☐ kriminaalmenetluse seadustiku § 100 lg 1 ¹
	☐ kohtuekspertiisiseaduse § 25 ¹ lg 1
	☐ politsei ja piirivalve seaduse § 45 ¹
Registrisse kandmise eesmärk ²⁾ :	
☐ süütegude menetlemine, avastamine ja ärahoidmine	
☐ isikusamasuse tuvastamine	
☐ välistamine	
☐ muu, selgitus:	

DNA-proovi võtmine

DNA-proovi tüüp ¹⁾ :	☐ veri ☐ sülg ☐ muu (nimetada)
DNA-proovi doonori allkiri ¹⁾ (v.a surnud isiku korral):	
DNA-proovi võtmist taotlenud asutus:	
DNA-proovi võtmist taotlenud isik (ametikoht, nimi):	
DNA-proovi võtmise koht:	
DNA-proovi võtmise kuupäev ¹⁾ :	
DNA-proovi võtja (ametikoht, nimi, allkiri) ¹⁾ :	
DNA-proovi võtmise juures viibinud isikud (nimi, allkiri) ¹⁾ :	

Märkused

--

¹⁾ - kohustuslik väli. Eesnime, perekonnanime ega isikukoodi ei märgita politseiametnikult politsei ja piirivalve seaduse § 45¹ alusel võetud DNA-proovi puhul.

²⁾ - kohustuslik väli juhul, kui isiku proov sisestatakse riiklikusse DNA-registrisse.

⁹³ Riikliku DNA-registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus lisa, „DNA-proovi võtmise vorm“, vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 07.06.2013 nr 91, jõustunud 14.06.2013- RT I, 11.06.2013, 21, <www.riigiteataja.ee/akt/111062013021> (03.01.2014).

Lisa 5. Menetlejatele saadetud ankeetküsitlus

Lugupeetud menetleja!

Olen Sisekaitseakadeemia üliõpilane Nele Vainu ning kirjutan lõputööd teemal „Riikliku DNA-registri pidamise õigusliku aluse kujunemine Eestis“. Lõputöö probleem seisneb selles, et hetkel kehtiv õigusnorm piiritleb ja kitsendab Riikliku DNA-registrisse kantavate profiilide lubatavust ja nende säilitamist Riiklikus DNA-registris. Sellest tulenevalt on autor püstitanud töö eesmärgi, milleks on uurida Riikliku DNA-registrisse kandmise seaduslike aluste ajalist kujunemist ja võrrelda teiste riikide vastavate õigusnormidega, mis on aluseks õigusnormide muutmissettepanekute tegemiseks.

Pöördun Teie poole palvega vastata lõputöö teemat käsitlevale ankeetküsimustikule. Küsitlus on anonüümne ning saadud vastuseid kasutatakse ainult statistilistel eesmärkidel.

Minu ja Teie ettepanekutel võib olla suur jõud!

Head vastamist!

1. Millises regioonis Te töötate?
2. Mitu aastat olete töötanud Politsei- ja Piirivalveametis?
3. Kas olete oma töös puutunud kokku Riikliku DNA-registriga?
- Kui jah, siis mis eesmärgil?
4. Kas Te olete teinud Riiklikusse DNA-registrisse päringuid?
5. Kui kiiresti olete saanud Riiklikule DNA-registrile tehtud päringule vastuse?
6. Kas Riiklik DNA-register lihtsustab Teie tööd?
7. Kas Riiklik DNA-register on aidanud menetluse läbiviimist?
8. Kas olete kursis Riikliku DNA-registri pidamist reguleerivate õigusaktidega?
- Kui jah, siis millistega?
9. Kas Teie meelest on Riiklikusse DNA-registrisse kantavate isikute ring liigselt piiratud?
Põhjendage palun oma vastust.

10. Kas Teie arvates peaksid Riiklikusse DNA-registrisse andmete kandmise õiguslikud alused olema ühes seaduses (nt. Kohtuekspertiisiseaduses) või rahuldab olemasolev olukord, kus kandmise aluseid reguleeritakse erinevates õigusaktides?

11. Kas Te olete teadlik, et DNA-proovi saab vabatahtlikult anda andmete kandmiseks Riiklikusse DNA-registrisse?

12. Kas Teie toetate mõtet kampaania läbiviimiseks, et inimesed annaksid vabatahtlikult DNA-proovi andmete kandmiseks Riiklikusse DNA-registrisse? Põhjendage palun oma vastust.

13. Kas Teie arvates tuleks laiendada väärtegade toimepanijatelt DNA-proovide võtmist ning andmete kandmist Riiklikusse DNA-registrisse?

- Kui jah, siis milliste väärtegade puhul tuleks veel lubada isikult DNA-proovi võtmist ning kandmist Riiklikusse DNA-registrisse? Põhjendage palun oma vastust.

14. Kas Teie arvates tasuks taastada varasemalt kehtinud Politseiseaduse säte, mis lubas võtta DNA-proovi kõikidelt arestiga karistatud isikutelt ning kanda andmed registrisse? Põhjendage palun oma vastust.

15. Kas peaks olema lubatud kahtlustatavate/süüdistavate DNA-profiilide säilitamine Riiklikus DNA-registris? Põhjendage palun oma vastust.

16. Kas tasuks vähendada kohaldatava karistusmäära pikkust (hetkel kehtivalt vähemalt üks aasta), millest alates on õigus võtta isikult DNA-proov ning kanda andmed Riiklikusse DNA-registrisse? Põhjendage palun oma vastust.

17. Kas Teie arvates peaks olema menetlejal lubatud võtta varguse toimepanemise korral (Karistusseadustiku § 199 lõige 1,2) isikult DNA-proov ning kanda andmed Riiklikusse DNA-registrisse? Põhjendage palun oma vastust.

18. Kas Teie DNA-profiil on kantud riiklikusse DNA-registrisse?

19. Kas Teie meelest tuleks kõikidelt politseiametnikelt teenistusse asumisel võtta DNA-proov ning kanda andmed Riiklikusse DNA-registrisse? Põhjendage palun oma vastust.

20. Millistelt ametnike/töötajate gruppidele tuleks veel kohustuslikult võtta DNA-proovid ja kanda andmed Riiklikusse DNA-registrisse?

21. Kas Teie meelest peaks Riiklikusse DNA-registrisse kantud andmete säilitamine, arhiveerimine ja kustutamine (Kohtuekspertiisiseaduse § 9⁹) olema täpsemalt reguleeritud ning lahti seletatud? Põhjendage palun oma vastust.

22. Kas Teie meelest oleks mõeldav üleriigiline DNA-register, mis sisaldaks kõikide kodanike DNA-andmeid? Põhjendage palun oma vastust.

23. Soovi korral Teiepoolsed ettepanekud seoses Riikliku DNA-registriga.

24. Kas soovite ankeetküsimustiku analüüsi kokkuvõtet e-mailile?

- Kui jah, siis kirjutage palun siia oma e-maili aadress.

Tänan, et leidsite aega küsimustele vastamiseks!